

*Progamul de Vecinătate România - Republica Moldova 2004-2006
Phare CBC 2006*

STUDIU COMPARATIV

Iași - Chișinău

privind situația copilului singur acasă

FUNDAȚIA IOSIF

SPRIJIN PENTRU COPIII AFLAȚI ÎN DIFICULTATE

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI IAȘI
DIRECȚIA DE ASISTENȚĂ COMUNITARĂ

SERVICII SOCIALE OFERITE COPIILOR SINGURI ACASĂ
STUDIU COMPARATIV IAȘI- CHIȘINĂU
2009

Autori:

Drd. Cătălin Luca, psiholog
Drd. Adrian Lucian Lupu, sociolog
Masterand Mihaela Pitea, sociolog
Alina Stîngaciu, sociolog

Prof. univ. dr. Nicu Gavriluță
Prof. univ. dr. Maria Cojocaru
Conf. dr. Dumitru Stan
Conf. dr. Gabriela Irimescu

Studiu realizat de SC. Alternative Sociale SRL în cadrul Proiectului: *Copiii singuri acasă: soluții locale la probleme transfrontaliere*, implementat de Fundația Iosif și finanțat de Uniunea Europeană, Phare 2006 CBC, RO2007/018-447.01.02.10

Mulțumim pentru sprijinul acordat în aplicarea chestionarelor copiilor care au părinții plecați la muncă în străinătate următoarelor instituții de învățământ:

În Iași:

Șc. Ioan Ghica; Șc. Ion Neculce; Șc. Ion Simionescu; Șc. Petru Poni; Șc. Alecu Russo; Șc. Alexandru Cel Bun; Șc. Alexandru Vlahuță; Șc. B. P. Hașdeu; Șc. Carmen Sylva; Șc. D. A. Sturza; Șc. Elena Cuza; Șc. George Călinescu; Șc. Ion Creangă; Șc. Ionel Teodoreanu; Șc. M. Codreanu; Șc. N. Iorga; Șc. Nicolaie Tonița; Șc. Otilia Cazimir; Șc. Ștefan Bârsăneanu; Șc. Titu Maiorescu; Șc. Vasile Conta; Șc. Vasile Lupu;

Seminarul Teologic Ortodox; Colegiul C. Negruzzi; Colegiul M. Eminescu; Colegiul Național de Arte Octav Băncilă; Liceul Alexandru Ioan Cuza; Liceul D. Cantemir; Liceul de Informatică Grigore C. Moisil; Liceul Economic; Liceul G. Ibrăileanu; Liceul Miron Costin; Liceul Sportiv; Liceul Vasile Alecsandri; Liceul Wurmbrand;

Colegiul Tehnic D. Leonida; Colegiul Tehnic Gh. Asachi; Grup Școlar CFR; Grup Școlar Agricol V. Adamache; Grup Școlar C-tin Brâncuși; Grup Școlar D. Mangeron; Grup Școlar Economic de Turism; Grup Școlar I. C. Ștefănescu; Grup Școlar M. Sturdza; Grup Școlar Nicolina; Grup Școlar R. Cernătescu; Grup Școlar Virgil Madgeru; Grup Școlar I. Holban; Grup Școlar Ștefan Procopiu; Grup Școlar

În Chișinău:

Colegiul de Microelectotehnică; Liceul Iulia Hașdeu; Liceul M. Berezovschi; Liceul Mihai Eminescu; Liceul N. Dadiani; Liceul Spiru Haret; Liceul Ștefan Cel Mare; Liceul Univers Lions;

Mulțumiri echipei care s-a implicat în realizarea acestei cercetări:

Coordonator echipă de teren: Mihaela Pitea

Operatorilor de teren: Anechitei Cătălina Elena; Anegheliu Izabela Gianina; Vătaru Valeria Georgiana; Apostol Elena Greta; Hanganu Mihai; Ropotoaia Iulian; Gorga Octavian; Șalgău Cristiana; Ifrim Vlad; Lebădă Alexandra; Zaharia Felicia Agnesa; Murariu Alexandra; Popa Raluca Elena; Chirianu Ioana Alexandra; Tănasă Anca Ștefana; Gheorgheș Oana Mădălina; Bălțătescu Daniela Maria; Lazurcă Adriana; Niculăesă Gabriela; Făcînă Corina Alina; Necula Valerica; Nistor Diana; Hagiu Andreea; Svarlefus Marian Valentin; Iacob Andreea Nicoleta; Ranghiuc Roxana; Simian Anita; Cașu Andreea; Ichim George Marian; Vlad Ancuța Ana; Apopei Alexandra; Grămadă Alina; Bejan Corina; Caprian Dumitrița; Hilbert Andreea; Costea Alina Maria; Posteucă Irina; Rusu Delia - Elena; Cărăbuș Alexandru; Munteanu Ionela; Dîscă Andreea; Jurj Loredana; Rabei Țerna Natalia; Maxim Oxana.

Operator bază de date: Ropotaia Iulian; Belecciu Ionela; Broșteanu Laura; Ciofoaia Geogiana; Vulur Cornelia;

Cuprins

1. Prezentarea unor studii apărute pe problematica migrației pentru muncă din România și Republica Moldova	5
2. Metodologie.....	8
3. Membrul familiei care este plecat la muncă în străinătate	12
4. Perioada de timp de când părinții sunt plecați la muncă în străinătate	14
5. Analiza factorilor decizionali ce determină plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate...	15
6. Servicii sociale	25
6.1. Prezentarea rețelei de servicii sociale	25
6.2. Anuțarea asistentului social despre intenția de a pleca la muncă în străinătate	28
6.3. Sugestii pentru serviciile sociale adresate copiilor cu părintele/ părinții plecați la muncă în străinătate.....	33
7. Analiza comunicării dintre copii și părinții plecați la muncă în străinătate.	40
8. Ce le lipsește copiilor după plecarea unui/ ambilor părinți la muncă în străinătate?	43
9. Problemele cu care se confruntă părintele rămas acasă.....	49
10. Aspecte pozitive asupra copilului, familiei și societății ale plecării la muncă în străinătate	50
11. Aspecte negative asupra copilului ale plecării părinților la muncă în străinătate	52
12. Efecte pe termen lung asupra copilului a migrației	66
13. Efecte pe termen lung asupra familiei a migrației.....	68
14. Efecte pe termen lung asupra societății a migrației	71
15. Date socio-demografice	73
16. Analiza cadrului legislativ privind problematica copiilor care sunt lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate.....	77
17. Concluzii	81
18. Bibliografie:	85
19. ANEXE.....	86

1. Prezentarea unor studii apărute pe problematica migrației pentru muncă din România și Republica Moldova

Principalele studii apărute pe tema migrației în România și Republica Moldova în ultimii ani sunt:

În România:

1. *Efectele migrației: copiii rămași acasă*, Fundația SOROS, București, 2007
2. *Singur Acasă*, Asociația Alternative Sociale, Iași, 2007
3. *Analiza la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași singuri acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate*, UNICEF și Asociația Alternative Sociale, Buzău, 2008

În Republica Moldova:

1. *Migration and the Rights of Children in Moldova*, UNICEF, March, 2008
2. *Migration and Remittances and Their Impact on Children Left in Moldova*, finanțat de SU/SSC și coordonat de UNICEF Moldova, PNUD Moldova și Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, 2007
3. *Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației*, UNICEF, Chișinău, 2006

Studiul *Efectele migrației: copiii rămași acasă* a fost realizat eșantion probabilistic, stratificat. Eroarea a fost de +/- 2,5%. În eșantion au intrat 2037 elevi din clasele V-VIII. Principalele concluzii evidențiate de acest studiu sunt:

- 170 000 de copiii au părinții plecați la muncă în străinătate.
- Vârsta persoanelor care pleacă este cuprinsă între 20-29 ani, vârsta optimă pentru fertilitate.
- Apar probleme în plan școlar la copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate.
- Există tendința copiilor, care au părinții plecați în străinătate, de a nu-și continua studiile în țară și de a urma exemplul părinților de a munci în străinătate.

În studiul *Singur Acasă* al Asociației Alternative Sociale realizat în orașele Iași și Răducăneni s-a apelat la culegerea de date la ancheta pe bază de chestionar, la realizarea de focus grupuri și interviuri. Marja de eroare a fost de +/- 3%. Principalele concluzii la care s-au ajuns în urma culegerii datelor sunt:

- Vârsta persoanelor care pleacă la muncă în străinătate este cuprinsă între 25 și 45 de ani, cu efecte asupra natalității.
- Problemele financiare reprezintă unul din principalele motive care determină persoanele să părăsească țara pentru a lucra în altă parte.
- Femeile aleg să plece mai des decât bărbații deoarece își găsesc mai repede un loc de muncă.
- Odată cu plecarea în străinătate a părinților apar probleme în plan școlar la copiii.
- Plecarea părinților determină schimbarea de roluri în familie, numărul de responsabilități la copiii crescând.

Studiul: *Analiza la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași singuri acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate* inițiat de UNICEF și Asociația Alternative Sociale a fost realizat atât din perspectiva cantitativă, calitativă și analizei media. Unele dintre concluziile studiului sunt:

- La nivel național un număr de 350 000 de copiii au părinții plecați la muncă în străinătate iar din aceștia 160 000 au ambii părinți plecați.
- Copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate sunt mai des agresați verbal decât cei care au părinții în țară.
- Plecarea mamei determină o stare de nefericire în sufletul copiilor.
- Copiii care au ambii părinți plecați sunt mai des pedepsiți decât cei care au părinții alături.
- Sarcinile mamei sunt preluate de copiii peste 14 ani, în special de către fete.
- Odată cu plecarea din țară comunicarea dintre părinți și copiii suferă iar în timp relațiile se răcesc.

În Republica Moldova studiul *Migration and the Rights of Children in Moldova* a avut următoarele concluzii:

- Migrația, pentru locuitorii din Republica Moldova, este o modalitate de întreținere financiară a familiei.
- Migrația are efecte psihologice și emoționale asupra membrilor unei familii și ducă totodată la schimbarea rolurilor îndeplinite acasă după plecarea unui membru la muncă în străinătate.
- Un număr din ce în ce mai mare de copii pleacă la părinți din străinătate.
- Trebuie să se investească pentru ca migrația să aibă efecte minime în ameliorarea relației dintre persoana plecată și familia rămasă acasă.

Studiul *Migration and Remittances and Their Impact on Children Left in Moldova* a avut la bază atât analiză cantitativă cât și calitativă în perioada august - noiembrie 2004. Câteva concluzii la care au ajuns în urma studiului specialiștii:

- 65,4% bărbați și 34,1% femei pleacă peste hotare la muncă.
- 58% migrează în Rusia, 18,9% în Italia, 5% în Portugalia, 2,7% în Grecia și 2,2% în Ucraina.
- Odată cu plecarea peste hotare situația familiilor s-a îmbunătățit din punct de vedere financiar.
- Atitudinea angajatorilor în țările în care moldovenii migrează pentru a lucra este una pozitivă față de aceștia.

În studiul *Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației* perioada cercetării a fost realizată în perioada septembrie 2005- aprilie 2006 (chestionare, focus-grupuri și interviuri structurate). O parte din concluziile la care s-a ajuns sunt:

- Condițiile de trai, după plecarea la muncă peste hotare, se îmbunătățesc.
- După plecarea părinților copiii se confruntă cu stări emoționale dificile și neplăcute.
- După plecarea la muncă peste hotare a părinților, relațiile acestora din urmă cu proprii copiii, se răcesc în timp.
- Randamentul școlar al copiilor scade după plecarea părinților.
- Profesorii au atitudini diferite față de copiii cu părinți plecați peste hotare, în sensul că simt invidie pentru starea materială mai bună a acestora.

2. Metodologie

Cadrul metodologic:

Acest studiu are în vedere conturarea unei imagini a serviciilor sociale oferite copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate, în Iași și Chișinău, precum și situația copiilor rămași acasă după plecarea părinților la muncă în străinătate.

Respondenții studiului au fost: copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate, specialiștii care intră în contact direct cu acești copii precum și persoane care au lucrat în străinătate.

Scopul demersului calitativ a fost identificarea următoarelor arii din perspectiva specialiștilor din Iași și Chișinău:

- Analiza factorilor decizionali ce determină plecarea părintelui/ părinților la muncă în străinătate;
- Analiza structurii rețelei de servicii sociale oferite copiilor lipsiți de îngrijirea părinților/ părintelui pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate;
- Analiza eficienței serviciilor sociale oferite copiilor lipsiți de îngrijirea părinților/ părintelui pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate;
- Posibilități de optimizare a serviciilor, noi sugestii, tendințe.

Scopul demersului cantitativ a fost identificarea următoarelor segmente de interes din perspectiva copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate/ peste hotare din Iași și Chișinău:

- Analiza factorilor decizionali ce determină plecarea părintelui/ părinților la muncă în străinătate;
- Identificarea cadrului familial a copilului după plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate;
- Identificarea problemelor cu care s-a confruntat copilul după plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate;
- Analiza mijloacelor de comunicare ale copilului cu părintele/părinții plecați la muncă în străinătate;

- Analiza structurii rețelei de servicii sociale oferite copiilor lipsiți de îngrijirea părinților/părintelui pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate.

Demersul științific a constat în:

- realizarea a două focus-grupuri, unul în Iași și unul în Chișinău, cu specialiști din domeniul protecției copilului, care lucrează în instituții guvernamentale și neguvernamentale;
- realizarea unei anchete sociologice pe baza de chestionar pe un lot de investigație format din copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate din orașele Iași și Chișinău; Marja de eroare a fost +/- 3,5%.
- realizarea a 74 de interviuri cu persoane care au fost plecate la muncă în străinătate în orașul Iași, vizand aspecte precum: identificarea motivelor determinante în luarea deciziei de a pleca la muncă în străinătate; modalități de comunicare cu cei rămași acasă; consecințe ale plecării în plan familial, asupra copiilor și societății.

Investigația sociologică a fost făcută și din perspectivă calitativă și din perspectivă cantitativă pentru a da mai multă putere informațiilor culese. Modalitatea de prezentare a rezultatelor obținute se face îmbinând fragmente din focus grupurile cu specialiștii, a interviurilor cu persoanele care au fost plecate la muncă în străinătate și a datelor statistice din chestionarele adresate copiilor.

Culegerea datelor a fost realizată în trei etape:

- realizarea de focus-grupuri în cele două localități, la care au participat reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale. Metoda focus grup, a presupus realizarea unei serii de discuții planificate cu scopul de a aduna opinii de la specialiștii ce lucrează în domeniul protecției sociale a copiilor care au părinții plecați la muncă în străinătate. Fiecare grup a avut în componență, la Chișinău, un număr de opt și, la Iași, nouă persoane. Interviurile de tip focus grup s-au adresat persoanelor care au anumite caracteristici și care au furnizat informații de calitate într-o discuție ghidată ajutând la înțelegerea temei aflată în discuție.

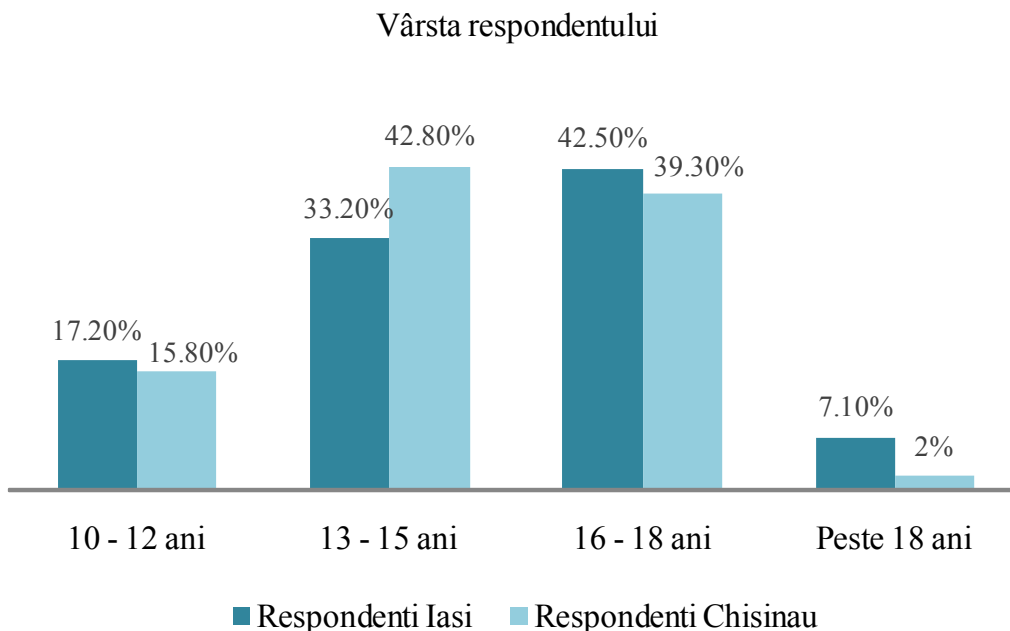
- aplicarea unui chestionar pe un eșantion de 488 copii care au părinții plecați la muncă în străinătate în Chișinău și 743 de copii din Iași. Culegerea datelor s-a realizat în perioada 1- 10 martie 2009.
- interviuri structurate luate persoanelor care au fost plecate la muncă în străinătate.

Caracteristicile lotului de investigație:

Participanții la focus grup au fost psihologi (4 în Iași), asistenți sociali (3 în Iași), pedagogi (6 în Chișinău), profesori (1 în Iași), polițiști (1 în Iași și 1 în Chișinău) și juriști (1 în Chișinău).

Vârsta respondenților

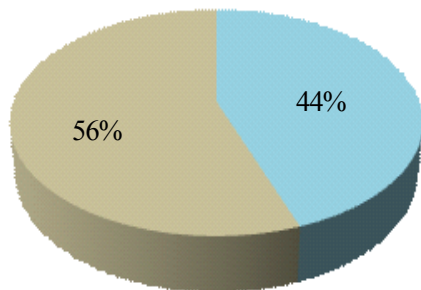
Majoritatea persoanelor interviewate, atât din Municipiul Iași cât și din Chișinău, au vârsta cuprinsă între 10-18 ani. Astfel, 17.20% din respondenții din Iași au între 10 și 12 ani, 33.20% au între 13 și 15 ani, 42.50% au între 16 și 18 ani, iar 7.10% au peste 18 ani. Pe de altă parte, 15.80% din elevii din Chișinău au între 10 și 12 ani, 42.80% au între 13 și 15 ani, 39.30% au între 16 și 18 ani, iar 2% au peste 18 ani.

Sexul

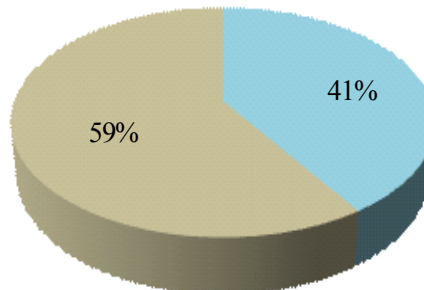
Distribuția elevilor pe sexe este destul de echilibrată. În rândul elevilor chestionați din Municipiul Iași, 56% sunt de sex feminin, iar 44% de sex masculin. În rândul elevilor din Chișinău, 59% sunt de sex feminin, iar 41% sunt de sex masculin.

Sexul respondentilor din Iași

■ Masculin ■ Feminin

Sexul respondentilor din Chisinau

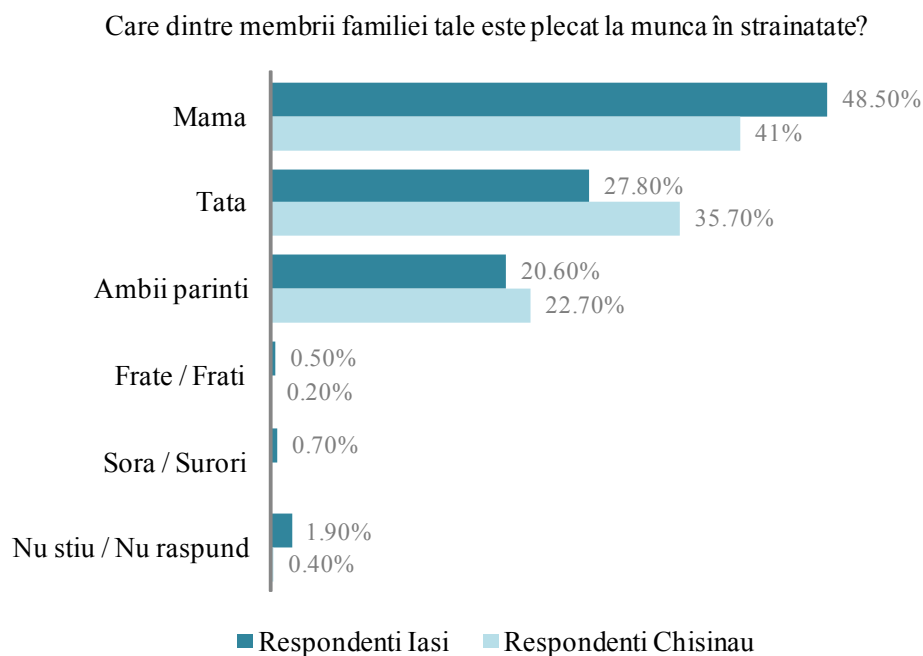

■ Masculin ■ Feminin

3. Membrul familiei care este plecat la muncă în străinătate

Primul aspect al studiu vizează identificarea membrului sau a membrilor familiei elevilor chestionați care sunt actualmente plecați la muncă în străinătate. Așa cum putem observa din graficul următor, 48.50% din respondenții cu domiciliul în Municipiul Iași au afirmat că mama este cea plecată în străinătate, în timp ce în 27.80% din cazuri tatăl este cel care a părăsit domiciliul pentru a lucra în alte state. Mai mult decât atât, în 20.60% din cazurile analizate din Municipiul Iași, au fost identificate familii în care ambii părinții sunt plecați pentru a munci în străinătate. Pe lângă părinți, există unele situații în care sunt plecați în străinătate și frații (0.50%) sau surorile (0.70%).

În cazul elevilor chestionați care domiciliază în Chișinău, au fost semnalate mai multe familii în care tatăl este plecat în străinătate (35.70%) sau chiar în care ambii părinți sunt plecați (22.70%). 41% din elevii din Chișinău au afirmat că mama este cea plecată în străinătate.

Studiul de față a relevat că există situații în care în cadrul aceleiași familii sunt mai mulți membri plecați la muncă în străinătate. Spre exemplu, în 3% din cazurile analize din Municipiul Iași și 2% din cazurile analizate din Chișinău, mai multe rude (*unchi, mătușe, verișori, bunici, etc.*) au emigrat în scopul prestării unor servicii.

Tabel 1 – Alte rude plecate la muncă în străinătate. Respondenți Iași

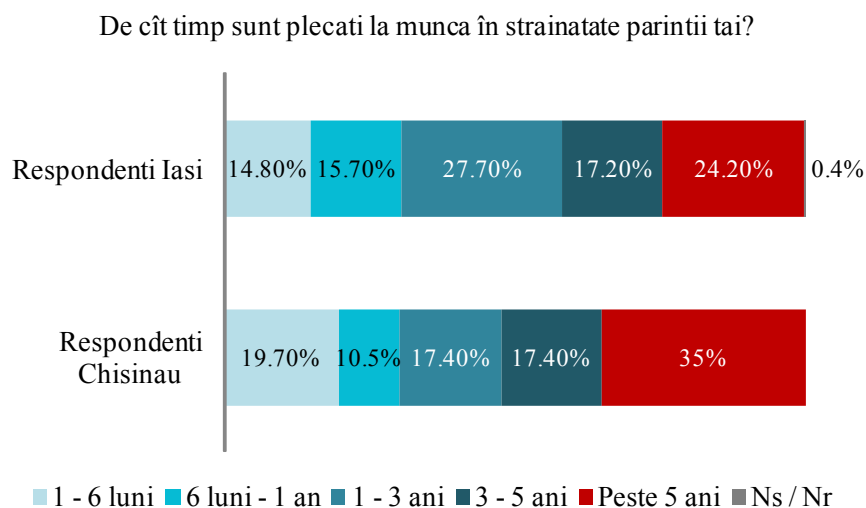
Rude	Pondere
Mai multe rude	3%
Unchi / Matusă	2.30%
Frați / Surori	1.60%
Văr / Verișoară	0.90%
Bunica / Bunic	0.30%

Tabel 2 – Alte rude plecate la muncă în străinătate. Respondenți Chișinău

Rude	Pondere
Unchi / Matusă	2.90%
Mai multe rude	2.00%
Nana de botez	0.80%
Văr / Verișoară	0.20%
Bunica / Bunic	0.20%

4. Perioada de timp de când părinții sunt plecați la muncă în străinătate

Timpul de când părintele sau chiar părinții sunt plecați în străinătate variază de la câteva luni, la câțiva ani. Astfel, 14.80% din elevii incluși în eșantion, cu domiciliul în Municipiul Iași, au afirmat că părinții sunt plecați de 1-6 luni la muncă în alte țări, iar 15.70% din aceștia de 6 luni – 1 an. Situația pe Municipiul Iași arată că cei mai mulți părinți sunt plecați de 1 – 3 ani (27.70%) sau chiar de peste 5 ani (24.20%).

Statisca pe Chișinău este însă ceva mai alarmantă, 35% din elevii chestionați evaluând că părinții sunt plecați de mai bine de 5 ani de zile. 17.40% din părinți sunt plecați în străinătate de 1-3 ani sau chiar de 3-5 ani.

5. Analiza factorilor decizionali ce determină plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate

În ceea ce privește perspectiva specialiștilor, din Iași și Chișinău, asupra motivelor pentru care oamenii decid să lucreze la muncă în străinătate au cauze comune dar în același timp se disting și cauze diferite.

Printre motivele comune, specificate de către specialiști din ambele localități, determinante pentru persoanele care sunt plecate la muncă în străinătate sunt: problemele materiale, preponderent de natură financiară care nu le permit părinților să-și crească copiii în condiții decente, nu au locuri de muncă bine plătite, nevoia acestora de a trăi mai bine și criza din familii. Aceste motive se regăsesc enumerate de persoanele care au plecat să muncească în străinătate și au fost interviewate.

„Eu cred că sărăcia este invocată ca motiv pentru care pleacă, mai mult e nevoia de mai bine... mama pleacă din dorința ei de a-i oferi copilului ce e mai bun” (psiholog, Iași)

„Cam jumătate dintre aceștia au plecat datorită crizei din familie. Mai mult ca o fugă de ceea ce e în familie.” (asistent social, Iași)

„Până la urmă oamenii pleacă că nu au bani și nu au locuri de muncă, dar nu atât locuri de muncă ci locuri de muncă bine plătite pentru a putea din acel salariu într-adevăr să aibă o viață decentă.” (pedagog, Chișinău)

„Cauza principală este sărăcia care înseamnă lipsa banilor, lipsa locurilor de muncă și problemele din familie create de lipsa banilor, asta ca și cauză mare.” (jurist, Chișinău)

„Mama s-a dus acolo să câștige mai bine.” (pedagog, Chișinău)

„Principalul motiv este sărăcia, pleacă să facă un ban, dar acest lucru depinde și de familie. Unii vor să facă o afacere, alții să trăiască mai bine.” (psiholog, Iași)

„Sunt nevoile materiale pe de-o parte, pe de altă parte am observat că pleacă cei cu o situație bună.” (profesor, Iași)

„De obicei este dorința de mai bine, cei foarte săraci nu pleacă.” (psiholog, Iași)

„Așadar, nu neapărat nevoile lor materiale cât nevoia lor de mai bine, dar e un bine material, pentru că ei neglijează relația cu copii.” (profesor, Iași)

„Sunt diferite, pleacă părinți din nevoie, ca să își poată crește copiii, să le de-a niște studii, să-și construiască o casă... alții caută o viață mai bună.” (pedagog, Chișinău)

„În sectorul meu sunt familii tinere care nu își permit să-și cumpere o casă, să plătească o chirie iar scopul principal cred că acesta este să meargă să câștige niște bani. Sunt și cazuri când oamenii pleacă pentru că își doresc o viață mult mai bună decât cea pe care o au.” (pedagog, Chișinău)

„Părinții pleacă de multe ori și datorită crizei din familie, plecarea ca o soluție” (polițist, Iași)

„O altă cauză este și violența în familie, multe femei pleacă că nu se mai simt bine în familie și pleacă să caute un viitor mai bun.” (jurist, Chișinău)

„Motivul care m-a determinat să fac această alegere a fost acela că aici în țară, după 1990 nu am mai avut un loc de muncă, și chiar dacă aș fi căutat un loc de muncă în țara, munca nu este plătită cum este în străinătate. Aveam un trai decent, dar nu ne putem permite decât strictul necesar iar copiii crescând mai mari aveau din ce în ce mai multe exigențe, fie la școală, fie în general, iar pentru a le putea oferi un trai mai bun, pentru ai susține în școală am decis să fac acest sacrificiu pentru ei și pentru familie.” (feminin, 47 ani, Iași)

„Principalul motiv al plecării mele în străinătate a fost lipsa banilor.” (feminin, 39 ani, Iași)

„Problemele financiare.” (masculin, 26 ani, Iași)

„Motivele financiare au fost cele care i-au împins să plece, dorința de un trai mai bun pentru ei și de a-mi putea oferi și mie mai multe posibilități și oportunități.” (feminin, 21 ani, Iași)

„Ceea ce m-a determinat să plec a fost șomajul, nu aveam loc de munca de foarte mult timp, sărăcia de asemenea, aveam un copil mic, trebuia să intre în clasa I și locuiam într-o cameră în casa socrilor la țara, ceea ce era destul de greu.” (feminin, 36 ani, Iași)

„Lipsa de oportunități din țara mea, văzând că am studiat atât și nu puteam găsi de lucru în domeniu.” (masculin, 26 ani, Iași)

„În primul rând banii, lipsa banilor au adus și conflicte în familie.” (masculin, 52 ani, Iași)

„Salariul care îl aveam nu îmi ajungea să fac față. Din această cauză am fost nevoită să fac multe datorii, care ulterior s-au adunat și nu găseam altă soluție și am fost nevoită să plec.” (feminin, 44 ani, Iași)

„Salariile foarte mici și lipsa locurilor de muncă nu-mi permit un trai decent. Plecarea mea în străinătate a fost pentru un trai mai bun pentru mine și pentru familia mea.” (masculin, 45 ani,

Iași)

„Nevoia! Am avut datorii foarte mari și, numai cu salariul meu pentru că soțul nu lucra, nu reușeam să le acopăr.” (feminin, 45 ani, Iași)

„În afară de lipsa de bani au mai fost și unele conflicte în familie.” (masculin, 26 ani, Iași)

Alte motive ale plecării părinților la muncă în străinătate, enumerate de participanții la focus grup, sunt: obiceiul de a pleca la muncă în străinătate, reîntregirea familiei, plecarea a devenit o modă, dorința de a trăi în concubinaj pentru bani, un nou mod de viață, crearea posibilităților de studii pentru copiii, nevoia de a călători și de a se bucura de nou, dorința de a se împlini ca persoane. De asemenea din interviuri reiese faptul că o parte dintre ei au plecat datorită corupției din țară.

„Mai există și niște obiceiuri așa, adică am pe cineva acolo, a plecat acela și mi-a aranjat și mie și am plecat și eu.” (pedagog, Chișinău)

„Motivele sunt diverse, poate într-adevăr pentru a vedea lumea, pentru că eu îmi închipui așa, dacă noi am avea salarii decente pentru ca lumea să poată călători, să se poată odihni, adică să-și poate îndeplini acele dorințe ale sale, să se realizeze, atunci eu cred că lumea nu ar mai pleca...” (pedagog, Chișinău)

„Există tendința aceasta dacă mama a plecat acolo și face reîntregirea familiei, pentru că scopul ei este să ia copilul acolo să-i creeze o situație favorabilă pentru studii... Adică acolo unde copilul are anumite capacități părinții pleacă intenționat pentru a le crea anumite posibilități.” (pedagog, Chișinău)

„Discutând cu unele mame care din când în când se mai întorc și mai trec și pe la școală, ele pleacă nu numai să câștige un ban dar pleacă să își reîntregească familia, pleacă să se căsătorească, au tendințele lor și problemele lor.” (pedagog, Chișinău)

„...este o modă de a pleca.” (pedagog, Chișinău)

„, Eu acolo sunt liniștită, eu vin aici în concediu scurt și încep să-mi ies din minți când văd ce prețuri strașnice sunt aici la fel ca în Europa și ce mizerie de salarii aveți voi. Nu am nici o siguranță că eu mâine o să am un serviciu și o să pot face față. Mi-am făcut un mod de viață, un stil de viață unde știu că peste o lună iar am salariu decent, suficient pentru a-mi întreține și

copiii și să mă întrețin pe mine și să am grijă și de mine. ” Raportul salariu și prețuri este foarte mare e gaură fără sfârșit. Femeia noastră moldoveancă nu mai reușește să mai aibă grijă de dânsa. Deși acolo e ca o sclavă preferă asta decât să vină aici, nu mai contează ce lucrează ea are alt mod de gândire, o altă cultură. (pedagog, Chișinău)

„Ele toate își abandonează soții, numai pentru concubinaj cu niște oameni de acolo, de baștină, pentru că ăia sunt mai bogați pentru a-și putea satisface niște nevoi materiale.” (pedagog, Chișinău)

„Există acea dorință de a se împlini ca și persoană. Femeile de cele mai multe ori doresc să vadă cum e un alt model cultural și de cele mai multe ori ajung să se identifice cu noul model.” (psiholog, Iași)

„Sărăcia, lipsa locurilor de muncă, corupția.” (masculin, 28 ani, Iași)

Persoanele care decid să ocupe un loc de muncă în străinătate sunt în egală măsură atât persoanele cu studii superioare dar și cele fără studii. Domeniile în care aceste își desfășoară activitatea în străinătate sunt: construcții, grădinarit pentru bărbați iar femeile lucrează ca menajere sau baby-sitter.

„Tatăl din câte știm noi pleacă în construcții să lucreze, oameni de casă, în grădină iar femeile majoritatea menajere sau baby-sitter.” (psiholog, Iași)

„ Femeile preferă să aibă un loc de muncă în casă, ca menajeră sau mai greu ca și îngrijitoare a unei persoane care suferă de un handicap sau este în vârstă. Consider că este foarte dificil să ai grijă de o persoană care te plătește pentru că de obicei are foarte multe pretenții și tu trebuie să faci ce îți spune. Bărbații dacă pleacă lucrează în construcții.” (psiholog, Iași)

„Pleacă la muncă peste hotare femeile care nu au studii superioare de fapt, de obicei cele cu un nivel de educație mediu sau deloc. De obicei medicii noștri, pedagogii rămân pe loc și continuă să muncească în țară, deși nu au un salariu prea mare rămân aici pentru satisfacția profesională.” (polițist, Chișinău)

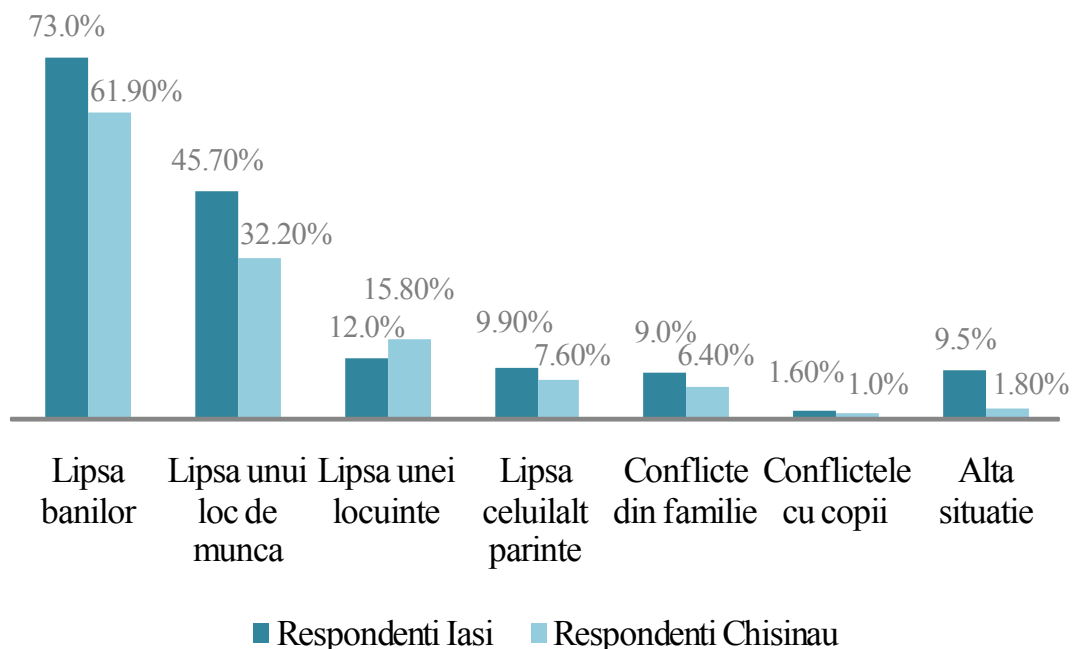
„tatăl pleacă mai des în special în ultimul timp, e o diferență dacă...de exemplu tații pleacă mai des în construcții și pleacă mai des în țările din Est, în general în Rusia și Ucraina, mamele pleacă mai des în țările din Vest în Italia, Grecia, Portugalia, Spania și asta face o diferență, adică tații lipsesc mai puțin decât mamele, pentru că ele de obicei pleacă ilegal și stau mai mult

timp acolo, stau cu anii pe când cei care pleacă în Rusia sunt obligați să se întoarcă peste 3 luni ca să facă o pauză și apoi pleacă iar. ” (jurist, Chișinău)

Din punctual de vedere al copiilor din Municipiul Iași, cât și în cazul celor din Chișinău putem conchide că principalul imbold al plecării părinților în străinătate îl constituie lipsa banilor (73%, respectiv 61.90%). Lipsa unui loc de muncă ocupă poziția secundă în topul principalelor motive care i-au determinat pe părinți să plece (45.70% din respondenții din Municipiul Iași și 32.20% din respondenții din Chișinău), în timp ce lipsa unei locuințe ocupă poziția terță, fiind menționată de 12% din elevii chestionați cu domiciliul în Iași și de 15.80% din elevii chestionați cu domiciliul în Chișinău.

Alți factori motivanți sunt: lipsa celuilalt părinte (9.90% din cazurile din Iași și 7.60% din cazurile din Chișinău), conflictele din familie (9% din cazurile din Iași și 6.40% din cazurile din Chișinău) sau conflictele cu copii (1.60% din cazurile din Iași și 1% din cazurile din Chișinău).

În opinia ta, care sunt motivele pentru care unul, sau ambii parinti au plecat sa munceasca în strainatate?

Au fost identificate însă și situații mai deosebite în care părinții au plecat din motive medicale (0.30% din respondenții din Municipiul Iași), după divorț (0.80% din respondenții din Chișinău) sau în interes de serviciu- deplasări (0.40% din respondenții din Chișinău).

**Tabel 3 – Alte motive pentru care părinții au plecat să muncească în străinătate.
Respondenți Iași**

Motiv	Pondere
Trai mai bun	0.40%
S-a stabilit acolo definitiv	0.30%
Motive medicale	0.30%
Loc de muncă mai bun / mai bine plătit	0.30%
Alte motive	1.20%

**Tabel 4 – Alte motive pentru care părinții au plecat să muncească în străinătate.
Respondenți Chișinău**

Motiv	Pondere
Divorț	0.80%
Altă situație	0.60%
Deplasare de serviciu	0.40%

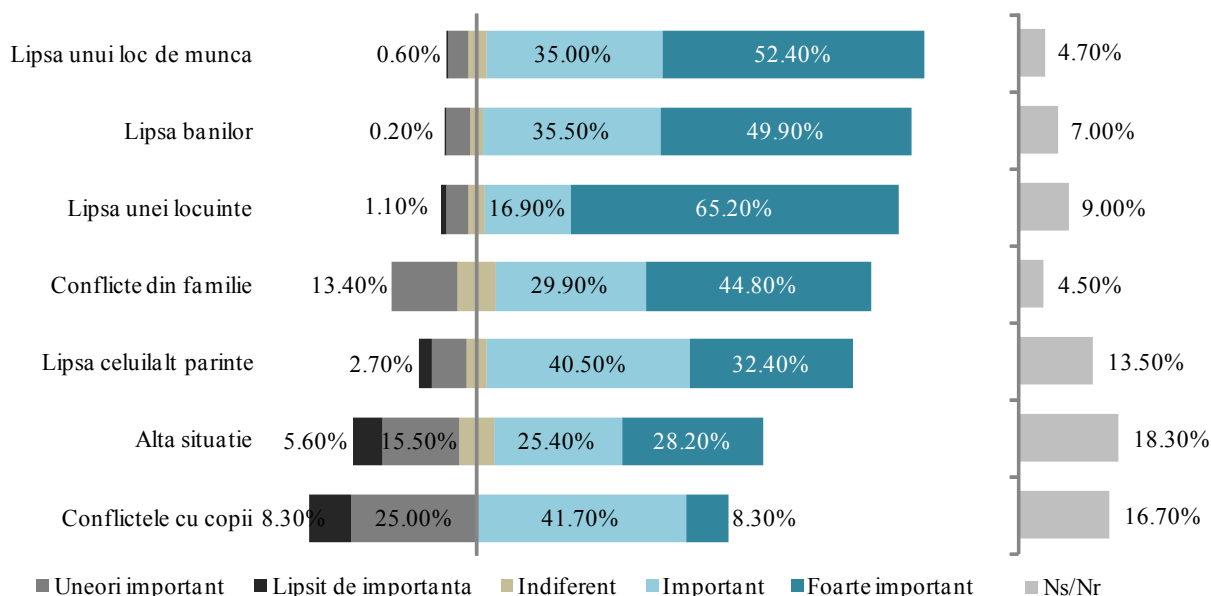
Ulterior menționării principalelor motive care i-au determinat pe părinți să plece în străinătate, studiul urmărește și identificarea măsurii în care, în opinia elevilor, aceste motive sunt sau nu justificate. Menționăm că în analiza evaluării importanței motivelor care i-au determinat pe părinți să plece în străinătate, nu au fost luate în considerare decât cazurile în care elevii au specificat a priori existența respectivului motiv.

Per ansamblu, elevii chestionați care au rezidența în Municipiul Iași consideră importante aproape toate motivele care i-au determinat pe părinți să plece la muncă în străinătate. Cel mai damnat factor motivant este reprezentat de conflictele cu copii, 8.30% din respondenți considerând că acesta este lipsit de importanță, iar 25% că este doar uneori important.

În opinia elevilor din Municipiul Iași, cele mai importante motive sunt: lipsa unui loc de muncă (35% - important și 52.40% - foarte important), lipsa banilor (35.50% - important și

49.90% foarte important) și lipsa unei locuințe (16.90% - important și 65.20% foarte important). Astfel, putem afirma că există un imbold general de ordin economic și material, toate motivațiile anterior menționate fiind, în fond, puternic inter-conectate.

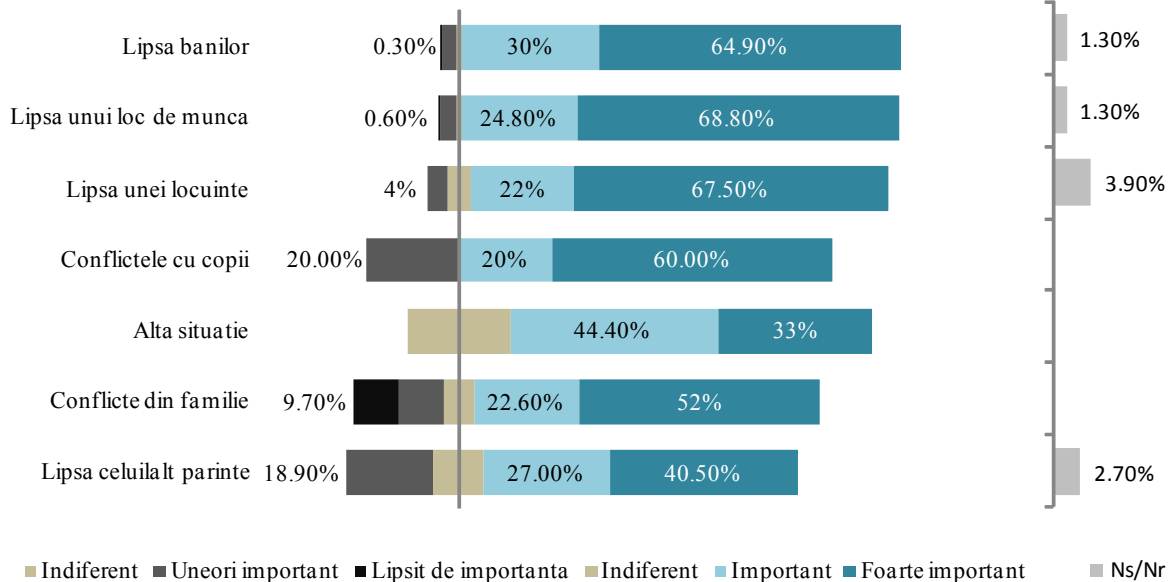
Cât de importante crezi ca sunt aceste motive? Respondenti Iasi

Principalele motive care, în opinia elevilor din Chișinău, justifică decizia părinților de a pleca la muncă în străinătate corespund în linii mari, structurii identificate și în Municipiul Iași. Astfel, lipsa banilor (30% - important și 64.90% - foarte important), lipsa unui loc de muncă (24.80% - important și 68.80% - foarte important) și lipsa unei locuințe (22% - important și 67.50% - foarte important) reprezintă factori capitali care au stat la baza acțiunii întreprinse de părinți.

În general, atât în cazul elevilor din Municipiul Iași, cât și în cazul celor din Chișinău, nu putem să afirmăm că există un conflict între decizia părinților de a munci în altă țară și opinia elevilor, copiii înțelegând necesitatea acestui pas.

Cât de importante crezi ca sunt aceste motive? Respondenti Chisinau

După plecarea unui părinte sau a ambilor, la muncă în străinătate, copiii rămân cu diverse persoane: bunici, mătuși, frați mai mari, vecini, bone sau singuri iar în momentul în care copiii se confruntă cu diverse probleme printre care, una din marile probleme este contactarea părinților de către specialiști. Datorită dificultăților cu care se confruntă lucrătorii în domeniul social aceștia sunt de părere că un copil trebuie să rămână cu cel puțin un părinte, de preferat mama iar în acest sens specialiștii din Chișinău ar dori chiar o reglementare legislativă în acest sens. În cazul în care nu este posibil ca unul dintre părinți să rămână alături de copiii persoanele care se ocupă de educarea acestora din urmă să fie instruite în acest sens.

„Astfel putem și noi să contactăm persoana și să spunem atunci când vorbiți cu mama sau cu tata vă rugăm să transmiteți ce se întâmplă acasă cu copilul. De aici vă dați seama că nu avem nicio putere de intervenție dacă nu avem legătură cu părintele.” (psiholog, Iași)

„De obicei copiii rămân cu rudele până la gradul patru, mătuși, verișori, dar mai avem și copii lăsați în grija unui prieten, cu vecinul.” (asistent social, Iași)

„Copiii sunt lăsați dacă pleacă ambii părinți cu bunicii sau uneori chiar cu vecinii care ajung să se implice mai mult decât părinții plecați.” (psiholog, Iași)

„Noi avem un caz în școală ei au rămas în grija bonei, care are acea notificare la notariat, dar nu are nicio implicare afectivă, nu o interesează nimic, decât că ia bani.” (psiholog, Iași)

„De obicei dacă sunt pe delincvență juvenilă, nu poți face nimic fără acordul părinților, nu pot lua o hotărâre nici prin Protecția Copilului nici să-l trimit în Instanță și atunci rămâne dosarul incomplet.” (psiholog, Iași)

„La Protecția Copilului majoritatea care vin nu au instituită tutela, sunt lăsați fără nici un fel de act.” (psiholog, Iași)

„Oricum părinții nu pot fi înlocuiți.” (psiholog, Iași)

„E autoritatea percepută de copil, vizavi de adultul cu care este, pentru că la cazul de mai devreme autoritatea a dispărut, așa a fost percepută. Dacă copilului i s-ar aduce la cunoștință:

„Uite tutela aparține bunicii, mătușii, unchiului și ea se va ocupa de tine și dacă greșești are toate drepturile să te pedepsească.” Vorbesc de metodele de educație, de control ale copilului. Percepția copilului când vede o hârtie și părintele colaborează și îi spune uite această persoană este responsabilă când eu nu sunt și are toate drepturile asupra ta, eu cred că s-ar schimba situația.” (psiholog, Iași)

„Avem bone plătite care rămân cu acești copiii, bone alese de părinți.” (pedagog, Chișinău)

„În momentul în care apar probleme administrative, de zi cu zi e una, dar când apar probleme juridice, serioase atunci copilul nu poate să rămână decât numai cu mama sau cu tata.” (pedagog, Chișinău)

„Acei copiii care rămân cu cineva și acel cineva tot activează într-un domeniu oarecare și bunicii activează de obicei pentru că pensiile sunt mici și nu fac față și până la urmă copiii sunt singuri.” (pedagog, Chișinău)

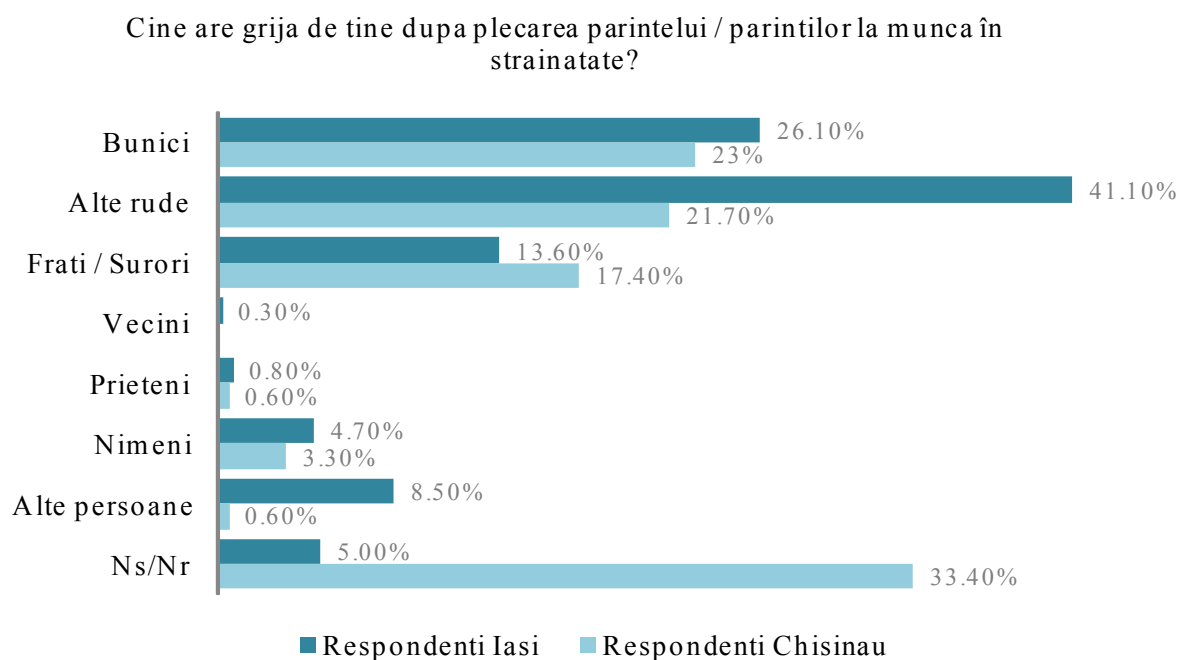
„Ar putea să rămână și cu cei cu care rămân acum dar acei oameni să fie pregătiți. Dacă relația asta cu îngrijitorul ar fi pregătită de părinte împreună cu copilul înainte de plecare și dacă îngrijitorii ar avea capacitatea să preia acest rol atunci ar fi bine să rămână cu oricine, de dorit e să rămână cu o rudă..” (jurist, Chișinău)

„Să fie o lege, dacă pleacă unul din părinți, acela să fie tatăl, dar mama niciodată să nu se ducă de lângă copiii.” (pedagog, Chișinău)

O altă problemă analizată de studiul de față este cine are grijă de copii în urma plecării părinților în străinătate. Astfel, această responsabilitate revine adesea bunicilor (26.10% din respondenții din Iași și 23% din respondenții din Chișinău), altor rude (41.10% din respondenții din Iași și 21.70% din respondenții din Chișinău), chiar fraților și surorilor (13.60% din respondenții din Iași și 17.40% din respondenții din Chișinău).

Au fost semnalate însă și cazuri în care elevii chestionați care domiciliază în Municipiul Iași au mărturisit că după plecarea părinților la muncă în străinătate, aceștia au rămas în grija vecinilor (0.30%) sau a prietenilor (0.80%).

4.70% din respondenții din Municipiul Iași și 3.30% din respondenții din Chișinău au afirmat că nimeni nu îi are în grijă. Interesant este de luat în considerare și rata ridicată a non-răspunsurilor, în special în cadrul lotului investigat din Chișinău (33.50%) care poate semnifica că după plecarea părinților la muncă în străinătate, nu s-a efectuat o delegare clară a responsabilităților parentale deținute de aceștia. Din acest motiv, în momentul chestionării este probabil că elevii s-au aflat în imposibilitatea de a răspunde acestei întrebări.

6. Servicii sociale

6.1. Prezentarea rețelei de servicii sociale

În Chișinău nu există servicii specializate efectiv pe această categorie de copiii, cu părinții plecați în străinătate, aceștia beneficiind de serviciile care sunt oferite, în general, copiilor aflați în dificultate. Printre serviciile enumerate de specialiști regăsim următoarele:

- tutela în cazul în care părinții sunt decăzuți din drepturile părintești;
- verificarea conduitei școlare a elevilor cu părinții plecați la muncă în străinătate de către profesori;
- atragerea spre activități sportive, culturale, plastice a copiilor deși aceștia nu vin din propria inițiativă la aceste cercuri;
- sprijin juridic în situații dificile;
- centre de zi cu activități culturale și de divertisment.
- verificarea condițiilor de trai;

Pentru a veni în sprijinul specialistului din domeniul social o fundație din Chișinău a creat un ghid al profesionistului, o carte de buzunar pentru copiii și una pentru părinți, materiale care vorbesc despre consecințele plecării părinților asupra copiilor, pregătirea relației părinților cu îngrijitorul copiilor etc.

„Efectiv nu există servicii specializate pe această categorie, intra serviciile pentru copiii în dificultate.” (specialiști, Chișinău)

„Principalul reper pentru a face tutelă sau curatelă e ca oamenii să fie decedați sau decăzuți din drepturile părintești. Părintele care este plecat și nu are grijă de familie, nu are grijă de acei copii trebuie să dovedești instanței că nu are nici un fel de suport material, au mărturiile vecinilor, se fac dosare complexe.” (pedagog, Chișinău)

„Noi de obicei îi verificăm pe acești copii dacă vin la școală, ne ocupăm mai mult de cei care au ambii părinți plecați, dacă stau cu bunica sau cu bunelul îi chemăm pe la școală să vorbim cu ei. Avem un specialist care în toată ziua merge să vadă dacă ei sunt la ore, îi verifică în clase, dacă nu îl găsește e un semn de întrebare, unde este și ce face el? Urmărim evoluția lui la învățatură,

dacă crește sau descrește, referitor la note.” (pedagog, Chișinău)

„Noi avem cercuri în școală, sportive...dacă e băiat îl ducem la o secție de volei gratuit, la o secție de baschet. Ei nu prea ar dori să vină dar noi, în mod indirect îi obligăm să participe la aceste activități pentru timpul liber.” (pedagog, Chișinău)

„Avem un ghid al profesionistului care lucrează cu copiii celor care pleacă pe care l-am distribuit în școlile din Chișinău. Am dezvoltat și o carte de buzunar pentru copiii care au părinții plecați la muncă unde sunt informații despre consecințele migrației asupra copilului, despre faptul că nu trebuie să se simtă vinovați de plecarea părinților și anumite sfaturi legate de viața lor independentă, cum să se descurce în anumite situații, cum să-și păstreze legătura cu părinții, cum să-și stabilească niște relații bune cu semenii lor, cum să ofere și să ceară ajutor...chestii legate de managementul banilor și a timpului și emoțiilor, plus informații utile despre anumite instituții care le-ar putea fi de ajutor și cum să se comporte în anumite situații de risc major, de genul incendiilor sau accidentelor, astfel încât el să se simtă mai sigur... O cărticică pentru părinții care pleacă a muncă peste hotare, cum să pregătească copilul pentru plecarea asta, care spune despre consecințele migrației părinților asupra copiilor, cum să pregătească relația cu îngrijitorul, cum să aleagă un îngrijitor, cum să includă copilul în aceste discuții astfel încât și pentru el să fie mai sigur traiul independent, cum să mențină o comunicare bună pe perioada despărțirii astfel încât reîntorcându-se să nu aibă situația când nu se mai înțeleg cu copiii lor și după ce se întorc cum să restabilească relațiile împreună. (jurist, Chișinău)

„Păi la noi ajung în situații grele când îi apărăm în judecată.” (polițist, Chișinău)

„Avem centre de zi unde copiii vin cu interes pentru distracție, pictură, dans, sport. În aceste centre sunt pedagogi care lucrează acolo și implicit vizitează copiii la domiciliu, mai ales cei care au părinții plecați și copiii sunt cu bunicii sau singuri” (pedagog, Chișinău)

„Avem pedagogi care merg în familii și văd care e situația.” (pedagog, Chișinău)

În orașul Iași există de ceva timp în cadrul instituțiilor guvernamentale, non-guvernamentale, precum și în școli servicii specializate pentru copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate. Deși parcursul acestor servicii a fost anevoios până la recunoașterea lor și până ce

copiii și persoana, în grija căroră sunt, au înțeles utilitatea acestora. Perioada de început a acestor servicii a fost una tensionată, cu puține rezultate pentru că grupul țintă fie nu voia să participe la activități, fie nu deținea suficiente informații. Modalitatea la care au apelat specialiștii pentru a reuși să convingă părinții de necesitatea serviciilor oferite de ei a fost prin intermediul copiilor, care s-au simțit mult mai bine după ce au participat la activitățile acestor instituții. Unele dintre activitățile care sunt legate de aceste servicii oferite copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate sunt:

- consiliere psihologică pentru copiii care au rămas fie cu un părinte, fie cu alte persoane, după ce celălalt părinte a plecat din țară pentru a munci în străinătate;
- activități after-school care sunt fie în cadrul școlilor sau în alte organizații, prin care copiii sunt încurajați să practice activități pentru care au competență;
- lecții de dans, pictură, teatru pentru dezvoltarea armonioasă a copiilor.
- activități de ecologizare pentru responsabilizarea copiilor;
- activități petrecere a timpului liber în timpul vacanțelor școlare pentru relaxare;
- monitorizarea de către poliție a copiilor care sunt găsiți vagabondând pe stradă când ar trebui să fie la școală;
- cursuri pe diverse tematici relevante pentru vârsta și dezvoltarea fiecărei categorii de copii;
- intervenție în caz de abuz emoțional sau fizic pentru a scoate copilul din mediul familial, pentru a i se oferi sprijin pentru depășirea situației și totodată pentru a pedepsi agresorul;
- luarea în evidență a acestei categorii de copii și verificarea situației acestora pentru a putea descoperi carențele afective de care suferă copiii și nevoile pe care le au;
- ajutor la efectuarea temelor;

Serviciilor existente vin în întâmpinarea copiilor pentru ai ajuta să depășească mai ușor perioada în care nu sunt alături de un părinte sau ambii demonstrându-și în acest mod eficiența.

„Avem un cabinet de consiliere și cred că aceasta este una dintre soluțiile pentru copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate. Fiind nevoie de aproape 3 ani de zile...copiii ne știu și vin singuri la cabinet dacă au o problemă. Este foarte adevărat că în primul an, numărul lor a fost foarte redus și veneau doar cei care îi recomanda doamna director sau unul dintre diriginți. Acum nu ne ajunge nouă programul pentru a discuta cu dâșii, ei ne știu acolo și ne știu de

încredere.”(asistent social, Iași)

„Problema este cu adulții... Mi s-a spus prima dată foarte clar: „Eu nu am ce să discut cu dvs.” Atunci am zis că cel mai bine este să ajungem la adulți prin copil, el spune: „Uite doamna vrea să vorbească cu tine, ți-am stabilit întâlnire cu ea la ora cutare.” Și atunci, dacă vine din partea copilului, ne-a fost mult mai ușor.”(asistent social, Iași)

„Noi suntem factorul de control și când îl găsim îl întrebăm unde trebuia să fie și îl luăm și îl ducem la școală, sau acasă. Și copilul ajunge să înțeleagă că e monitorizat.”(polițist Iași)

„Asociația noastră oferă servicii directe de asistență psihosocială pentru copiii rămași singuri acasă. Sunt foarte puține cazurile de copii sau părinți care apelează singuri la serviciile noastre. Cazurile pe care le avem în evidență ne sunt referite de asistenții sociali comunitari sau de asistenții sociali din cadrul instituțiilor cu atribuții în protecția copiilor.” (psiholog, Iași)

„La Serviciul nostru nu ajung decât cazurile cele mai grave, ajung atât copiii care sunt abuzați cât și cei de pe delincvență, prin urmare cei care ajung la noi sunt la extreme.” (psiholog, Iași)

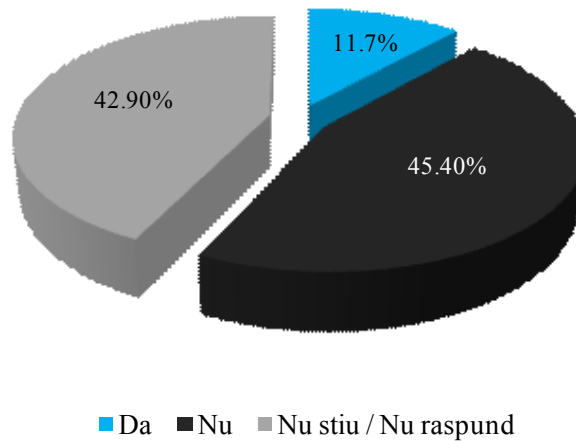
„Am fost sesizați din școală despre copiii cu probleme și noi am cerut să ni se trimită situația copiilor care au unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate pe care i-am luat în evidență iar ulterior verificarea lor.” (asistent social, Iași)

„Noi profesorii realizăm activități de tip after-school pe anumite arii și fiind neplătite, părinții sunt dornici să-i lase, să îi încurajeze să vină, că au cu cine sta.” (profesor, Iași)

6.2. Anuțarea asistentului social despre intenția de a pleca la muncă în străinătate

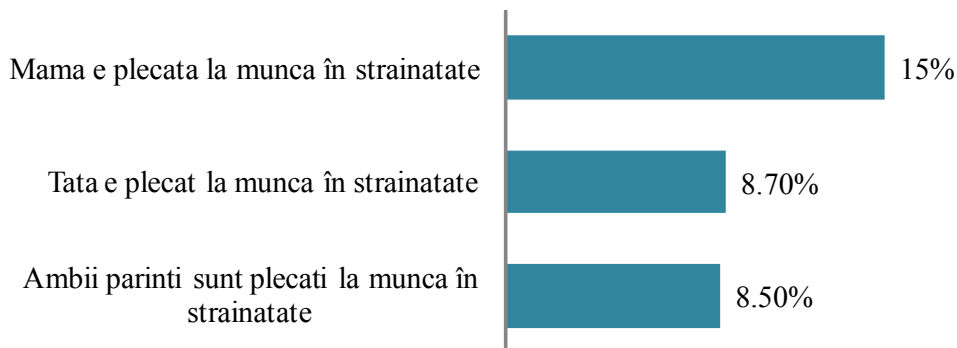
Întrebați dacă părinții au anunțat asistentul social despre decizia lor de a pleca la muncă în străinătate, doar 11.70% din elevii din Municipiul Iași au oferit un răspuns afirmativ. Un procent de 45.40% din respondenți au afirmat cu claritate că părinții nu ar fi realizat acest demers înainte de a pleca, în timp ce 42.90% nu au oferit un răspuns la această întrebare. Din nou, rata ridicată a non-răspunsurilor poate sugera o slăbiciune a comunicării dintre părinte și copil, lipsa informării acestuia din urmă cu privire la deciziile care sunt luate.

Parintii tai au anuntat asistentul social despre decizia lor de a pleca la munca în strainatate?

Este interesant de observat care sunt exact cazurile în care părinții au anunțat asistentul social despre decizia de a pleca la muncă în străinătate. Din graficul următor, observăm astfel că în situațiile în care doar mama a plecat la muncă în străinătate, sunt mai multe șanse ca aceasta să fi discutat în prealabil cu asistentul social despre situația în care se va afla copilul în perioada următoare (15%).

Parintii tai au anuntat asistentul social despre decizia lor de a pleca la munca în strainatate? Distributia raspunsurilor în functie de membrul familiei plecat în strainatate

Anunțarea asistentului social din comunitate despre dorința de a pleca la muncă în străinătate este un subiect tabu pentru cei mai mulți. În foarte puține cazuri părintele se preocupă de acest aspect deoarece nu au suficiente cunoștințe legislative și care ar putea fi consecințele acestui fapt. Când persoanele au deschidere spre serviciile sociale și înțeleg necesitatea rolului asistentului social există și reușite. Instituirea măsurilor de plasament e o acțiune care nu cunoaște respondent în realitate pentru că de cele mai multe ori părinții nu le percep adevăratul lor sens. În Iași oameni consideră că plasamentul reprezintă o modalitate de a-și pierde copilul și preferă din acest motiv să nu anunțe asistentul social despre intenția lor de a lucra în altă țară.

În Chișinău lucrătorii din domeniul social se confruntă cu problema refuzului părinților de a fi informați despre consecințele părăsirii țării fără anunțarea acestui fapt în prealabil.

„Nu, decât în puține cazuri. Pleacă și nu se interesează și se ajung la cazuri foarte grave. Am avut cazuri când mama a plecat și a lăsat copilul la soacră, pleacă, nu cunosc legislația și nu știu care sunt actele care trebuie, să-și facă o asigurare.” (pedagog, Chișinău)

„Nu există așa ceva, dar totuși mama plecând peste hotare și lasă copilul cu tata sau cu bunicii, ambii părinți trebui să facă tutelă bunicilor. Ei nu știu despre aceasta, refuză să li se explice de către inspectorii.” (pedagog, Chișinău)

„Nu i-a consultat nimeni și ei au plecat și avem situații de felul următor: o mamă vine și îmi spune că până s-a legalizat a trecut ceva vreme dar bani a trimis la soacră că a rămas soțul, acesta și-a cumpărat casă, mașină și când a venit cine era ea, era decăzută din drepturile părintești, el era flăcău, copiii nu o știu de mamă.” (pedagog, Chișinău)

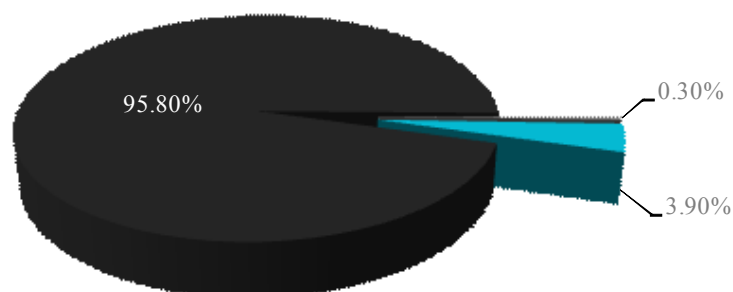
„. Ei se ascund într-un fel, nu știu ce fel de măsuri își iau așa, dar asta fac, să nu piardă indemnizația sau ceva de genul, nu vor să-și asume niște responsabilități. Nu există acorduri scrise între instituții, pe la vamă undeva iar dacă sunt nu sunt așa de riguroase.” (pedagog, Chișinău)

„Depinde cum sunt cei din familie, dacă percep Plasamentul ca pe ceva care îi ia copilul, el nu va vrea să-ți dea copilul, că este copilul lui, dar nu are nici o legătură. Este o măsură temporară, pe care o poate oricând revoca.” (psiholog, Iași)

„Dar acolo unde părintele apelează la noi avem și reușite.” (asistent social, Iași)

Doar 3.90% din elevii din Iași incluși în eșantion au mărturisit că au apelat vreodată la serviciile de asistență socială și de protecție a copilului. Marea majoritate a respondenților au spus că nu au apelat vreodată la astfel de servicii.

Ai apelat vreodata la serviciile de asistenta sociala si de protectie a copilului?

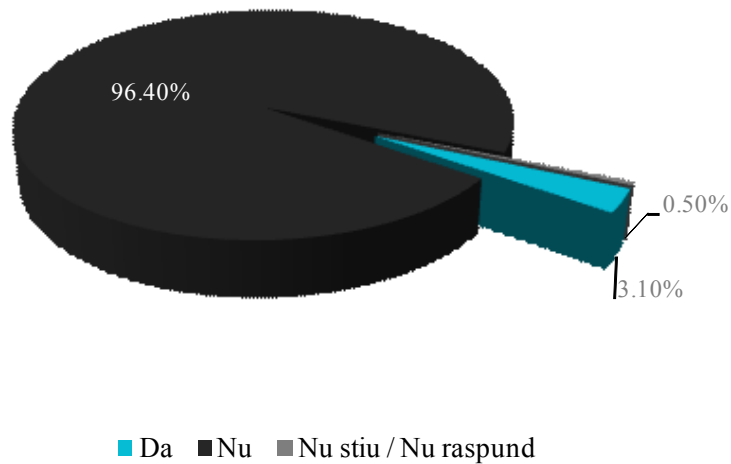

■ Da ■ Nu ■ Nu stiu / Nu raspund

Asemenea procentelor obținute la itemul anterior, doar 3.10% din persoanele care au grijă de elevii intervievați, în urma plecării părinților acestora la muncă în străinătate, au apelat vreodată la serviciile de asistență socială și de protecție a copilului. Principalele motive pentru care acestea au contactat serviciile de asistență socială și protecția copilului sunt: diverse conflicte din familie, pentru a avea grijă de copil, pentru prezentarea situației, întocmirea dosarului social, înscriere la școală, obținerea custodiei, câștigarea unui proces, etc.

96.40% din respondenți au afirmat că persoanele care îi îngrijesc nu au apelat niciodată la serviciile de asistență socială și de protecție a copilului.

Persoana care are grija de tine a apelat vreodata la serviciile de asistenta sociala si de protectie a copilului?

Tabel 5 – Motivul pentru care persoana care are în grijă copilul după plecarea părinților a apelat la servicii de asistență socială și protecție a copilului

Motiv	Pondere
Diverse conflicte	0.30%
Pentru a avea grijă de respondent	0.30%
Pentru a prezenta situația	0.30%
Întocmirea dosarului social	0.10%
Înscriere la școală	0.10%
Obținerea custodiei	0.10%
Câștigarea unui proces	0.10%
Respondentul manifesta un comportament violent	0.10%
Bani	0.10%
Alte situații	0.40%

6.3. Sugestii pentru serviciile sociale adresate copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate

Deși nu există servicii directe în Chișinău pentru copiii care au părinții plecați la muncă în străinătate specialiștii din domeniul social și-ar dori acest lucru fiecare pe domeniul în care își exercită meseria dar în același timp și pe alte segmente. Legat de aceste servicii specialiștii au amintit de următoarele aspecte, relevante din punctul lor de vedere, în domeniul protecției sociale a acestei categorii de copii:

- noi măsuri să fie luate după discuții cu practicienii din domeniul social, care se ocupă de copii care au părinții plecați la muncă în străinătate;
- în fiecare școală să existe un post de asistent social, unul de psiholog și unul de pedagog social, deoarece fiecare dintre ei au viziuni diferite și pot acționa din alt punct de vedere asupra acestei categorii de copii;
- creșterea salariilor specialiștilor din domeniul social;
- informarea populației cu referire la acest aspect al migrației și efectele sale asupra copiilor și familiile acestora;
- politici sociale care să fie axate strict pe problematica migrației și a consecințelor acesteia;
- păstrarea specialiștilor din domeniul social în funcție de competențe și nu în funcție de partidul care e la conducerea țării;
- implicarea Administrației Publice Locale în problematica copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate;
- implicarea mai multor instituții pentru a rezolva problema copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate și finanțarea de noi servicii;
- cartea verde pentru părinții care pleacă din țară;
- asistență pentru copiii care rămân acasă după plecarea la muncă a părinților;
- evidențierea persoanelor care părăsesc țara pentru identificarea copiilor care rămân acasă;
- reintegrarea în societate a părinților care revin în Chișinău, inclusiv consiliere psihologică;
- legislația să fie clară în privința consecințelor plecării la muncă în străinătate;
- metodologia de implementare a legii;

„Pentru a se vedea ce trebuie eu cred că ar trebui audiați practicienii, pentru a povesti fiecare cu ce se confruntă și ce trebuie să se facă, pentru că nu toți vorbesc din perspectiva unor programe, poate nu știu să se exprime așa, dar cineva ar trebui să îi asculte și să vadă ce se poate face.” (pedagog, Chișinău)

„Eu aș propune și am avea nevoie în toate instituțiile noastre, în toate instituțiile școlare să fie postul de asistent social, o persoană care ar fi în relații permanente cu familia, cu copilul, cu situația.” (pedagog, Chișinău)

„Psiholog trebuie și nu e niciodată în plus, eu așa văd că familia are nevoie de un suport psihologic și la noi nu există această școlarizare a lumii... Să fie un psiholog în cadrul fiecărui sector al Direcției pentru Protecția Copilului, pentru că noi avem un singur psiholog la nivel municipal.” (pedagog, Chișinău)

„Trebuie școlarizată populația și lucrul acesta nu o să-l facem într-un an sau doi, dar trebuie să înțelegem că avem nevoie, ca perspectivă.” (pedagog, Chișinău)

„E vorba de niște politici sociale la nivel guvernamental referitor la Administrația Publică Locală. S-a schimbat guvernarea schimbă repede și specialiștii care au crescut, dar să crești tu un specialist în Administrația Publică Locală îți ia mult timp și multă resursă ca să fii un bun practician.” (pedagog, Chișinău)

„Specialiștii să fie plătiți mai bine.” (pedagog, Chișinău)

„Municipalitatea nu dispune de atâția bani pentru a crea servicii noi dar cu ajutorul organizațiilor neguvernamentale sperăm să facem ceva pentru acești copiii.” (pedagog, Chișinău)

„Eu as mai vrea cartea verde pentru părinți plecați peste hotare, să se simplifice mecanismul prin care părintele dacă vrea să-și iau copilul după el și să meargă sănătoși dacă acolo și-au găsit fericirea.” (pedagog, Chișinău)

„Ar trebui să fie niște servicii pentru reintegrarea părinților care se întorc de acolo, pe lângă servicii de prevenire a migrației a părinților și asistență a copiilor care au rămas aici.” (jurist, Chișinău)

„Asistență psihologică pentru că oamenii se vor întoarce din nou în țară.” (polițist, Chișinău)

„Pedagogul social care trebuie să fie în școală și e absolut necesar. Trebuie să existe

servicii pentru părinți să fie educați să aibă grijă de copiii lor. Pedagogul social s-ar putea implica mai mult, i-ar controla ce fac, unde sunt, când mănâncă, cu ce se îmbracă, ce vorbesc, așa ar trebui să știe tot, așa cum sunt pedagogi sociali în alte instituții.”
(pedagog, Chișinău)

„Nu e trecut în legislație clar, se spune că avem o legislație și într-adevăr legi avem, nu sunt rele dar la legislație nu există mecanisme, adică eu cutare trebuie să fac asta dacă nu pățesc asta. Să am o acoperire legislativă, cum aș putea eu reacționa într-o situație sau alta.” (pedagog, Chișinău)

„Acest proces al migrației trebuie oprit, nu știu cum, dar trebuie oprit. Să se interzică migrația sau măcar un părinte să rămână cu copilul neapărat. Să se semnaleze undeva în lege acest aspect, pentru că nu se știe ce va fi în viitor, dar nu e bine.” (pedagog, Chișinău)

La serviciile care există deja în Iași pentru sprijinirea copiilor care au părinții plecați la muncă în străinătate, specialiștii din domeniul protecției sociale și-ar dori o diversificare a acestora. Printre serviciile care nu există și ar fi de dorit au menționat:

- o bază de date cu evidența persoanelor care părăsesc țara pentru perioade scurte de timp, pentru ca persoanele care rămân acasă, în cazul de față copiii, să poată fi încadrați corect într-o formă de protecție;
- o monitorizarea mai atentă a copiilor de către părinți sau de către instituțiile care trebuie să se ocupe de acest aspect;
- cazuri mai puține pe specialist pentru a se putea preveni și nu a se ajunge în situația de a interveni;
- ajutor de specialitate și pe perioada în care părintele a revenit în țară, pentru că un copil are nevoie de o perioadă de readaptare la această nouă situație, de a avea familia completă iar;
- posibilitatea de informare a părintelui plecat despre copilul de acasă, informare care ar trebui făcută de persoane specializate;

- un psiholog de familie, cu un număr redus de cazuri, care ar putea păstra legătura cu părintele plecat și de al tine la curent cu evoluția copilului rămas acasă;
- instituirea unui serviciu specializat în menținerea legăturii cu părintele plecat în cadrul Direcția de Asistență Comunitară;
- scoaterea copilului din familia de origine dacă mediul în care trăiește este unul nociv pentru dezvoltarea sa ca personalitate;
- existența unui post de psiholog școlar în fiecare școală pentru o eficientizarea a serviciilor oferite de acesta copiilor;
- existența unui post de asistent social pentru fiecare școală, sau cel puțin pentru trei sau patru școli pentru a se ocupa mai bine de problemele copiilor cu scopul de a le veni în ajutor;
- activități de petrecere a timpului liber, fără costuri financiare;
- activitățile organizațiile neguvernamentale adresate copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate și care s-au dovedit a fi eficiente să fie preluate de instituțiile guvernamentale și continuate;
- existența în fiecare școală a unor activități pe diverse tematici pentru copiii cu părinții plecați pentru a se reduce absenteismul; activitățile să fie coordonate de profesorii cu care copiii au ore iar aceștia să fie plătiți;
- constrângerea și sancționarea legală a părintelui care pleacă și nu anunță asistentul social sau instituțiile abilitate în domeniul social;
- educație pentru tinerii care doresc să se căsătorească pentru a cunoaște consecințele acestui act;
- sancționarea legală a părinților în cazul în care copiii lor au un număr mare de absențe;
- o modalitate de constrângere pentru părintele în cazul în care nu dorește să participe la școala părinților;
- existența unei metodologii de implementare a legii;
- constrângerea prin lege a persoanelor care rămân cu acei copiii care au părinții plecați de a pune la dispoziție specialistului numărul părinților de telefon sau de a-l informa despre situația copilului său.

- compararea noi legi de protecție și promovare a drepturilor copilului cu vechea lege care era mai eficientă și mai detaliată în privința sancțiunilor aplicate în cazul neglijării copilului de către părinții lor;

„Mai este și următoarea situație, părintele pleacă 3 luni, iar vine, iar pleacă,. Dacă vine stă vreo două săptămâni, copilul abia s-a bucurat că s-a reîntors mama și ea pleacă iar. Pentru asistentul social este foarte dificil, acesta e un copil cu părintele plecat dacă el s-a reîntors sunt bine și închid cazul și apoi iar pleacă redeschid cazul.” (asistent social, Iași)

„Cred că ar trebui să fie în primul rând mai puține cazuri pentru cei responsabili, pentru că eu am 90 de cazuri de copiii cu părinții plecați.”(asistent social, Iași)

„Eu cred că ar fi bine dacă ar exista încă un canal de comunicare între părinte și copil, cineva care ar putea să informeze părinte de situația copilului său, pentru că de multe ori aceste date sunt superficiale... Dacă s-ar stabili așa, pentru fiecare comunitate mai mare de români care sunt în străinătate în care un om să-i informeze despre ce se întâmplă la școală, în comunitate, să-i contacteze în mod direct pe părinții care stau acolo.” (polițist, Iași)

„Copiii ar trebui monitorizați, dacă familia nu poate să îi monitorizeze să apeleze la alte instituții care pot face acest lucru.” (polițist, Iași)

„Un psiholog de familie... Eu cred că ar fi foarte bine pentru că ei ar menține legătura cu toate instituțiile, dacă observă ceva în familia respectivă să anunțe, în acest caz al părinților plecați să-i anunțe la telefon ce se întâmplă aici.”(asistent social, Iași)

„Dacă vrem să-i facem bine copilului, chiar forțat, nu e bine să se instituționalizeze dar nici să-l lăsăm într-o familie în care valorile ca tâlhării sunt promovate și nu munca. (polițist, Iași)

„Ar fi bun câte un psiholog școlar pentru toate școlile, psihopedagogul e la 400 de copiii, sunt foarte mulți.” (psiholog, Iași)

„Aș vrea, poate nu cer prea mult asistenți sociali pentru școli, măcar la trei, patru școli un asistent social.” (psiholog, Iași)

„Activitățile celor din Ong-uri ar trebui preluate de instituțiile de stat.” (asistent social, Iași)

„Să fie cercuri în școli pe diverse activități, reduce mult absenteismul, pentru că el vine

pentru cerc și ca să se poată duce de 2 ori pe săptămână el vine la ore. Profesorii fiind din școală dacă el vrea la cerc vine și la școală.. Atunci când existau bani să se plătească profesorul se făcea cerc după ore și era bine. Acum mă gândesc doar nu costă atât de mult să plătești un profesor la plata cu ora..” (psiholog, Iași)

„Noi ne ocupăm de copiii și e un lucru foarte bun dar noi nu avem nici o măsură de constrângere față de acești părinți pentru că eu cred că la părinte ar trebui să umblăm puțin. Ei fac totul de capul lor, nimeni nu le restricționează în nici un fel nici un fel de acțiune.” (psiholog, Iași)

„Problema este și legea... Nu se întâmplă nimic.” (psiholog, Iași)

„Tocmai la decăderea din drepturile părintești ar trebui un pic lucrat. Era mult mai ușor pe legea veche, dar în momentul de față dacă un părinte nu-și contactează copilul șapte luni de zile, nu se întâmplă nimic, este ceva firesc, este normalitate, e o normalitate pe care ne este greu să o înțelegem, dar nu pedepsește nimeni. Pe când pe legea veche dacă nu contactai copilul erai sancționat. Din punctul acesta de vedere era în interesul superior al copilului.” (asistent social, Iași)

„Mai mult decât atât mai recent, Direcția a fost amendată că nu a putut face consiliere psihologică sau terapeutică cu anumite victime, nu s-a luat în vedere faptul că Legea 272 nu are nici o modalitate de a constrânge copilul de a participa la aceste ședințe. Legea spune că trebuie să participe dar nu constrânge.” (psiholog, Iași)

„Numai în situații foarte grave poți să intervii, e strigător la cer uneori ajungi să intervii prea târziu, când copilul e la un pas de a face ce este mai rău.” (psiholog, Iași)

„Ești pus în imposibilitatea de a contacta părinții, noi nu putea face nimic fără declarațiile părinților sau a reprezentantului legal și atunci acel copil rămâne așa, pentru că așa e legea la noi.” (psiholog, Iași)

„Există trecut că la un număr de absențe poți amenda părinții dar cine aplică amenda. Polițistul nu are regulament, nici noi așa că rămânem cu amenda pe hârtie că nu o putem da.” (psiholog, Iași)

„Legea există dar nu există metodologia de aplicare a ei. Acolo sunt copii singuri, nu cu mătușa, bunica, cu vecinul, sunt trei, patru, cinci copiii singuri, sora de 15 ani are grijă de toți cei rămași, domnii polițiști nu pot intra în familie pentru că Legea 272/2004 nu are

metodologia de implementare. Nu are ce să le facă părinților. Acolo scrie dacă lasă are amendă atât, ești obligat să plătești dar mai mult moral în Legea 272, pentru că nu scrie cine dă amenda respectivă.” (psiholog, Iași)

„Nici persoana care stă cu copilul nu te ajută, chiar dacă are număr de telefon de la părinți nu-l vei primi că nu e obligat să ți-l dea că nimeni nu îl constrânge.” (psiholog, Iași)

„Pe cealaltă lege, cea veche, aveam încredințarea copilului într-o familie instituție fără a avea consimțământul părinților, pe Legea 272/2004 nu o mai avem.” (asistent social, Iași)

7. Analiza comunicării dintre copii și părinții plecați la muncă în străinătate.

Specialiștii din ambele orașe supuse analizei au amintit ca și canale de comunicare între copiii și părinții acestora plecați la muncă în străinătate telefonul și internetul (e-mail, chat, webcam). Ultima modalitate fiind și cea mai indicată de persoanele intervievate deoarece acestea consideră că e foarte important ca persoanele care comunică să se vadă, acesta fiind motivul pentru care sunt de acord cu telefonul dar nu îl recomandă pentru a menține legătura.

Persoanele intervievate care au fost plecate la muncă în străinătate au menționat telefonul ca fiind modalitatea prin care ei comunicau cel mai des cu persoanele rămase acasă, urmată apoi de internet, așa cum am menționat și specialiștii invitați la focus grup.

„Prin telefon, internet.” (psiholog, Iași)

„Depinde ce are acasă, dar majoritatea comunică prin telefon, apoi prin internet, cu camera.” (pedagog, Chișinău)

„E mult mai bine prin cameră, să se vadă, pentru că la telefon comunică, îi auzi vocea dar e altceva în momentul în care te și vezi, e altceva.” (pedagog, Chișinău)

„De obicei folosim mijloace de comunicare telefonul iar în ultima vreme am comunicat și prin intermediul” (feminin, 47 ani, Iași)

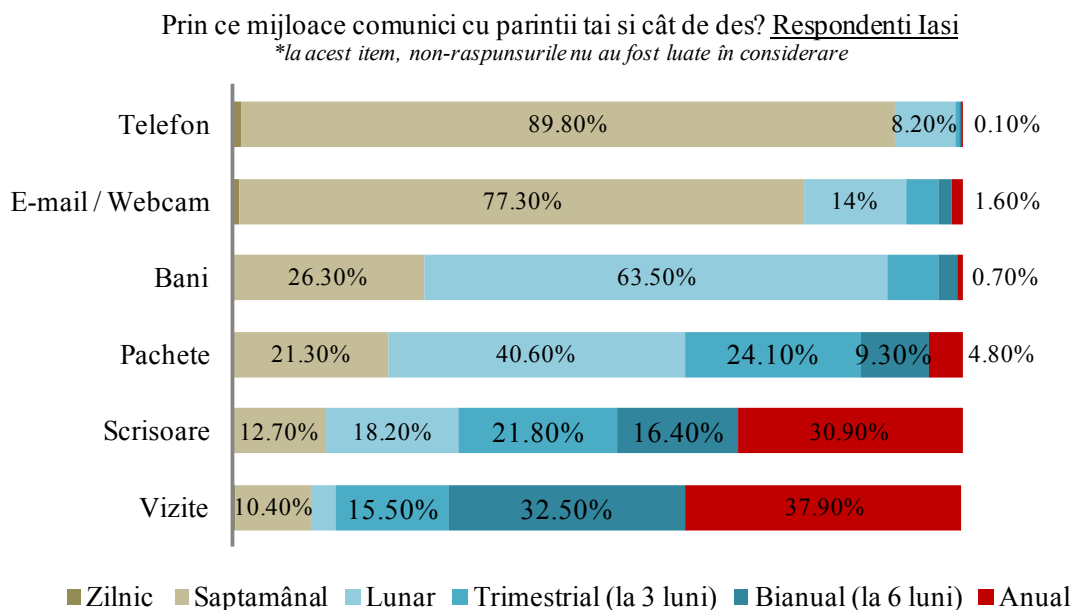
„Telefonul e cel mai frecvent mijloc de comunicare pe care îl folosim, rareori folosim și internetul, pentru că ei nu prea au acces la internet.” (feminin, 19 ani, Iași)

Principala modalitate prin care elevii din Municipiul Iași comunică cu părinții plecați la muncă în străinătate este telefonul, mijloc de comunicare folosit de 89.80% din respondenți săptămânal. Pe poziția secundă se situează E-mail-ul / Webcam-ul, 77.30% din elevii intervieuți afirmând că comunică cu părintele / părinții plecați săptămânal prin intermediul internetului.

Banii – chiar dacă este impropriu spus că reprezintă un mijloc de comunicare – sunt o punte de legătură lunară între copil și părinte, cel puțin în situația a 63.50% din persoanele

chestionate. Sunt cazuri în care banii sunt trimiși săptămânal (26.30%), însă sunt și cazuri în care ei sunt trimiși o dată pe an (0.70%).

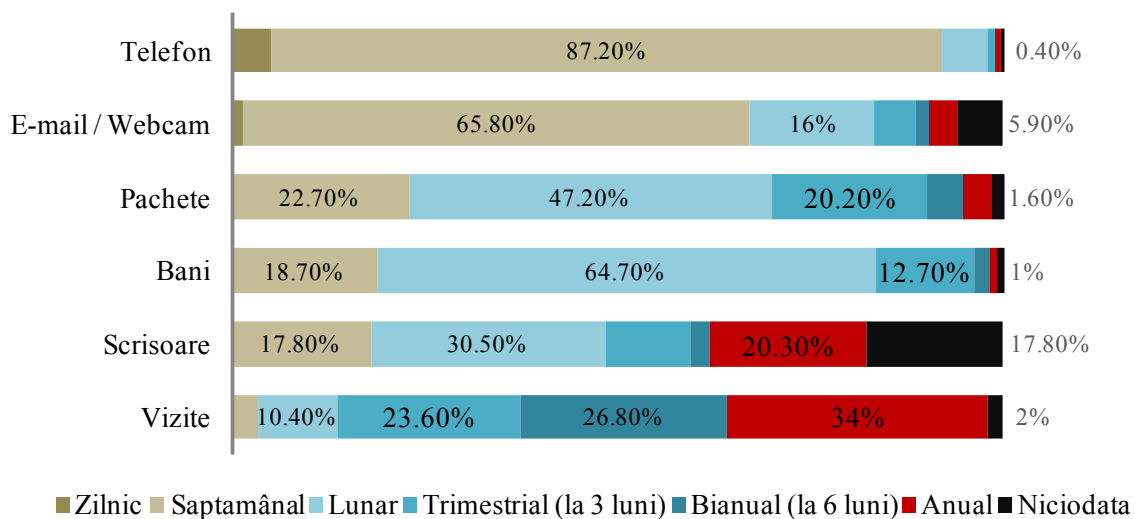
Mijloacele de comunicare cel mai puțin frecvent utilizate sunt scrisorile (30.90% comunică prin scrisori anual) și vizitele (37.90% se vizitează anual).

În rândul elevilor din Chișinău, ponderea celor care vorbesc zilnic la telefon cu părinții plecați în străinătate este ceva mai ridicată, 4.80% din respondenții din Republica Moldova comunicând zilnic prin telefon cu aceștia. Există însă și situații în care respondenții au mărturisit că nu comunică niciodată cu părinții prin telefon (0.40%). Poziția secundă în ierarhia mijloacelor de comunicare folosite cel mai frecvent este ocupată, asemenea situației din Municipiul Iași, de E-mail și Webcam. Astfel, 65.80% din elevii din Chișinău au confirmat că vorbesc săptămânal cu părinții prin intermediul internetului, pondere ușor mai scăzută față de cea din Municipiul Iași. Și de această dată scrisorile și vizitele personale sunt cel mai rar utilizate.

Prin ce mijloace comunicii cu parintii tai si cât de des? Respondenti Chisinau

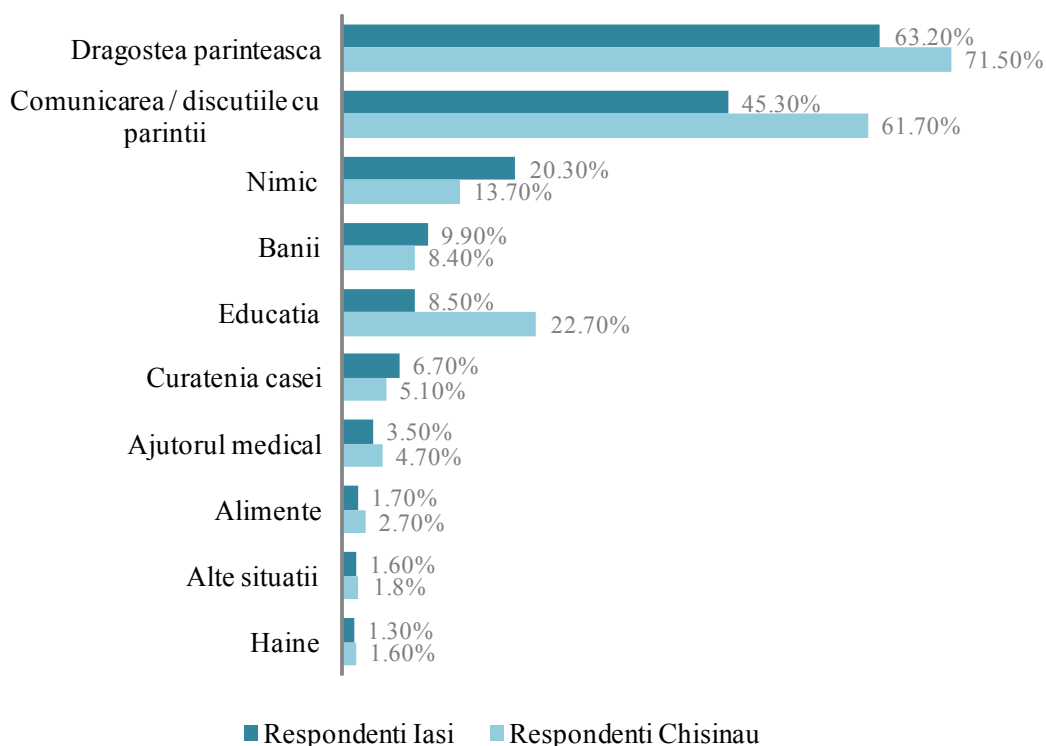
**la acest item, non-raspunsurile nu au fost luate în considerare*

8. Ce le lipsește copiilor după plecarea unui/ ambilor părinți la muncă în străinătate?

Subiecții au fost chestionați și cu privire la lucrurile care le lipsesc cel mai mult de când au plecat părinții să muncească în străinătate. Atât în cazul respondenților din Municipiul Iași, cât și în cazul celor din Chișinău, dragostea părintească este a cărei lipsă se resimte în cea mai mare proporție (63.20% din respondenții din Iași și 71.50% din respondenții din Chișinău).

Ce îți lipsește cel mai mult de când au plecat parintii tai la munca în strainatate?

Pe o poziție secundă în ierarhie lucrurilor care le lipsesc se situează comunicarea / discuțiile cu părinții, 45.30% din elevii din Municipiul Iași și 61.70% din elevii din Chișinău acuzând existența unor lacune din acest punct de vedere.

Paradoxal, chiar dacă, așa cum am arătat în paginile anterioare, principalul motiv al părinților de a pleca la muncă în străinătate este câștigul financiar, 9.90% din respondenții din

Iași și 8.40% din respondenții din Chișinău au afirmat că le lipsesc cel mai mult banii de când părinții au plecat.

Au fost identificate și situații în care, ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate, copiilor le lipsește educația (8.50% din cazurile din Iași și 22.70% din cazurile din Chișinău), curățenia din casă (6.70% din cazurile din Iași și 5.10% din cazurile din Chișinău), ajutorul medical (3.50% din cazurile din Iași și 4.70% din cazurile din Chișinău), alimentele (1.70% din cazurile din Iași și 2.70% din cazurile din Chișinău) sau chiar hainele (1.30% din cazurile din Iași și 1.60% din cazurile din Chișinău).

O parte din elevii intervievați au considerat că nu le lipsește nimic de când au plecat părinții în străinătate: 20.30% din elevii din Municipiul Iași și 13.70% din elevii din Chișinău.

Dacă privim comparativ eșantionul de elevi din Municipiul Iași și eșantionul de elevi din Chișinău, observăm că acestora din urmă le lipsește în proporții mai ridicate dragostea părintească, comunicarea / discuțiile cu părinții și educația.

Tabel 6 – Alte lucruri care le lipsesc respondenților de când au plecat părinții la muncă în străinătate. Respondenți Iași

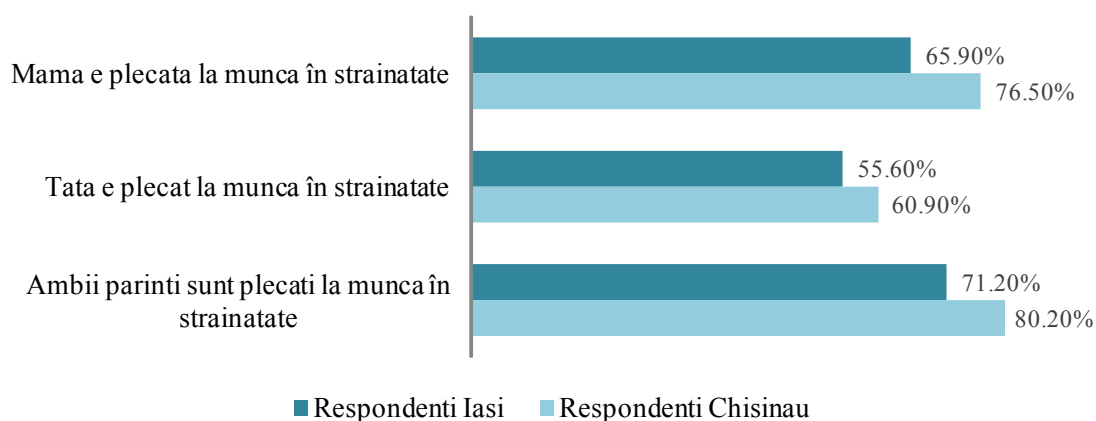
Ce le lipsește respondenților	Pondere
Mâncarea mamei	0.30%
Prezența	0.10%
Totul	0.10%
Afecțiunea	0.10%
Altceva	0.50%

Tabel 7 – Alte lucruri care le lipsesc respondenților de când au plecat părinții la muncă în străinătate. Respondenți Chișinău

Ce le lipsește respondenților	Pondere
Sfaturi	0.40%
Încurajare	0.60%
Sprijin	0.20%
Altceva	0.60%

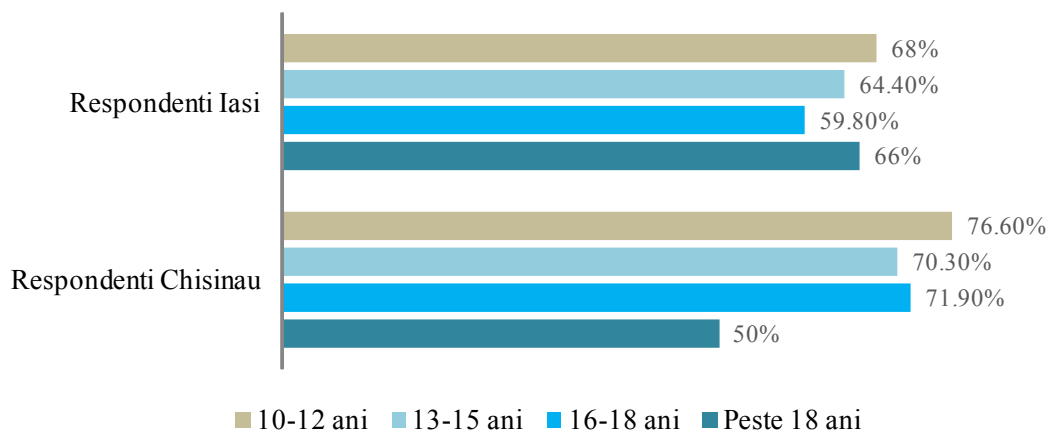
Am încercat însă să intrăm în detaliile acestei întrebări și să descoperim cine sunt cei cărora le lipsește dragostea părintească sau cine sunt cei cărora le lipsesc banii? Astfel, putem afirma că lipsa dragostei părintești este resimțită atât de elevii ai căror mame au plecat, cât și de cei ai căror tați au plecat la muncă în străinătate. Situația se cronicizează însă atunci când ambii părinți sunt plecați, un procent mai ridicat din elevii care se află într-o astfel de situație afirmând că lipsa dragostei părintești este puternic resimțită (71.20% din cazurile din Iași și 80.20% din cazurile din Chișinău).

Îți lipsește **DRAGOSTEA PARINTEASCA** de când au plecat parintii tai la munca în strainatate? Distributia raspunsurilor în functie de membrul familiei plecat în strainatate.

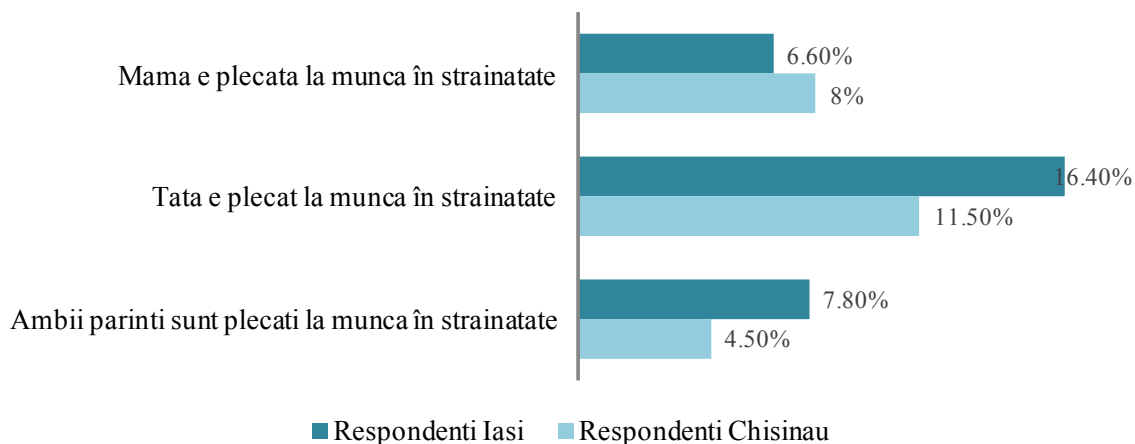
Atât în cadrul eșantionului din Municipiul Iași, cât și în cadrul eșantionului din Chișinău este confirmată ipoteza conform căreia elevilor de vârste mai fragede le lipsește în proporții mai ridicate dragostea părintească de când părinții au plecat să lucreze în străinătate. Așa cum putem observa din graficul următor, 68% din elevii cu vârsta cuprinsă între 10-12 ani din Municipiul Iași și 76.60% din elevii cu vârsta cuprinsă între 10-12 ani din Chișinău au declarat că le lipsește dragostea părintească. Aceste procente sunt mai scăzute în cadrul altor categorii de vârstă.

Îți lipsește **DRAGOSTEA PARINTEASCA** de când au plecat parintii tai la munca în strainatate? Distributia raspunsurilor în functie de vârsta respondentului

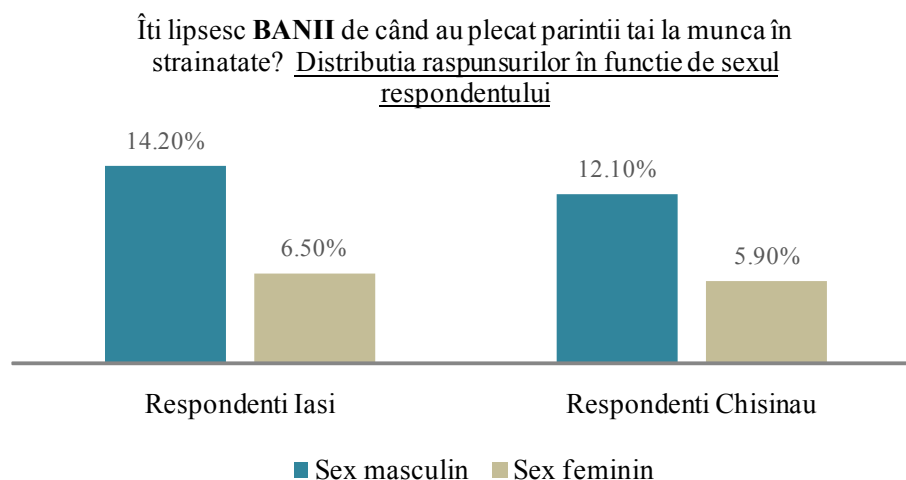
Pe de altă parte, lipsa banilor este resimțită în primul rând de elevii ai căror tați sunt plecați în străinătate, 16.40% din respondenții din Iași și 11.50% din respondenții din Chișinău afirmând că plecarea tatălui o resimt și din punct de vedere financiar.

Îți lipsesc **BANII** de când au plecat parintii tai la munca în strainatate? Distributia raspunsurilor în functie de membrul familiei plecat în strainatate.

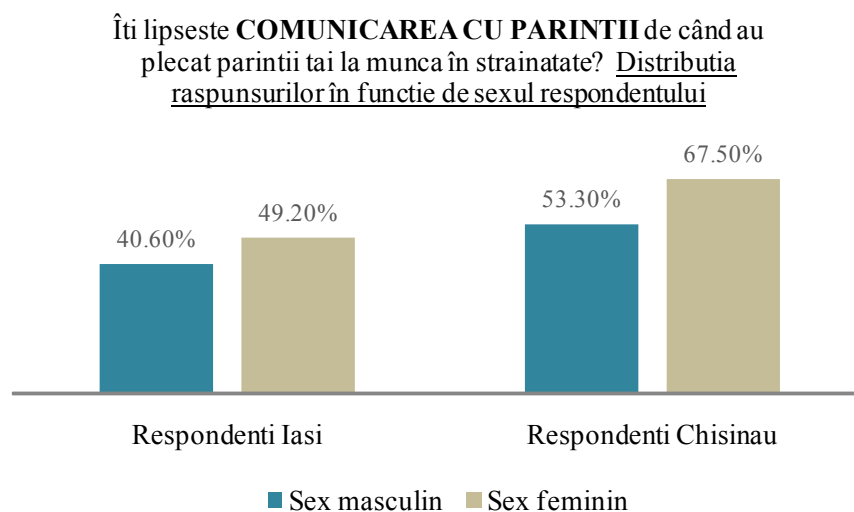

Cei care resimt în proporții mai ridicate lipsa banilor după plecarea părinților sunt băieții. Astfel, 14.20% din elevii de sex masculin din Municipiul Iași și 12.10% din elevii de sex

masculin din Chișinău au afirmat că resimt negativ lipsa părinților și din punct de vedere financiar.

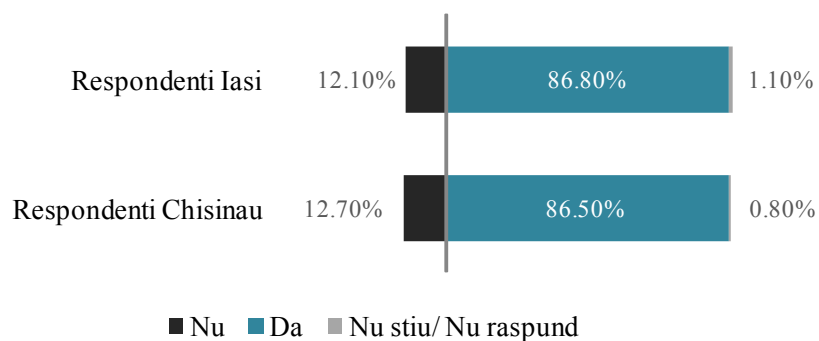

Dacă elevii de sex masculin ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate resimt mai mult lipsa acestora din punct de vedere financiar, respondenții de sex feminin resimt lipsa părinților mai curând din punct de vedere sentimental. Astfel, un procent mai ridicat din persoanele de sex feminin chestionate au declarat că le lipsește comunicarea cu părinții de când aceștia au plecat (*49.20% din elevii de sex feminin din Municipiul Iași și 67.50% din elevii de sex feminin din Chișinău*).

Marea majoritate a elevilor intervievați au afirmat că înainte de plecarea părintelui / părinților la muncă în străinătate au discutat cu aceștia despre faptul că vor lipsi o anumită perioadă de timp (86.80% din elevii din Municipiul Iași și 86.50% din elevii din Chișinău).

Ati vorbit înainte de plecarea parintelui / parintilor la munca în strainatate despre faptul ca vor lipsi o perioada de timp?

9. Problemele cu care se confruntă părintele rămas acasă

În ceea ce privește părintele care rămâne acasă după plecarea partenerului la muncă în străinătate și problemele cu care se confruntă depind foarte mult de sexul acestuia. Specialiștii din Chișinău sunt de părere că dacă pleacă tatăl la muncă mama are grijă de copiii și nu întâmpină dificultăți în schimb, dacă pleacă mama, tatăl nu se ocupă de educarea copiilor și transmite aceste responsabilități către alte rude, de cele mai multe ori spre bunici.

Specialiștii din Iași consideră că după plecarea partenerului cel care rămâne acasă începe să aibă un comportament diferit: consum de alcool, agresiune fizică asupra soției și copiilor, tensiune prea mare datorită responsabilităților care se dublează după plecarea partenerului de cuplu, închiderea în sine și neacceptarea unui ajutor de specialitate, perceperea lipsei de autoritate asupra copiilor ca o problemă greu de controlat.

„Dacă mama trimite bani acasă tata are cu ce bea, dacă tata pleacă și trimite bani, mama de obicei are grijă de copiii. În majoritatea cazurilor când pleacă mamele, tații nu se ocupă ei de educația copiilor ci se ocupă bunicii, este o transmitere a obligațiilor, fie ele directe sau indirecte. Puțini din ei sunt cei care au grijă de copiii, cei mai mulți lasă copiii cu bunicii, cu dădaca sau roagă pe cineva din rude să aibă grijă.” (pedagog, Chișinău)

„De obicei mama nu prea are probleme, ea se descurcă dacă rămâne cu copilul acasă.” (pedagog, Chișinău)

„Problema cu care se confruntă părintele rămas acasă este alcoolismul, se apucă de consumat alcool în exces după ce partenera pleacă, el are oful acesta că nu are nevastă.” (psiholog, Iași)

„După ce se hotărăsc ca unul să plece în străinătate, apar tot felul de probleme, la pahar, îi mai spune unul, altul, că cine știe ce face acolo, că doar nu-și câștigă banii cinstit, cine știe cum, alea fac trotuarul, alea fac așa și...când vine nevasta dă-i bătaie.” (psiholog, Iași)

„. Un caz care practic, atunci când a venit ne-am dat seama ce se întâmplă în familie, cu o mamă foarte tensionată, încordată, în sensul că ea spunea că acest copil are tot ce îi trebuie, nu duce lipsă de nimic. O mamă cu trei copiii care se simțea singură și fătă niciun fel de autoritate asupra copiilor” (psiholog, Iași)

„Mama nici nu vrea să colaboreze, noi am încercat să-i spunem că poate și ea ar trebui să vorbească la rândul ei cu cineva, însă e în etapa asta în care spune că ea nu are nimic, etapa de negare.” (psiholog, Iași)

10. Aspecte pozitive asupra copilului, familiei și societății ale plecării la muncă în străinătate

În Chișinău persoanele intervievate consideră că efectele pozitive ale plecării la muncă în străinătate a unui părinte sau a ambilor se observă în conduita copilului. Dacă părinții s-au preocupat de ocuparea timpului liber al copilului într-un mod util pentru dezvoltarea lui atunci acesta va avea un viitor bun și va studia foarte multe lucruri. O altă transformare percepută este aceea că acești copiii sunt mai responsabili, sunt independenți în a-și alege ceea ce doresc să studieze la școală fără a fi influențați de cineva din familie, totodată există și inclinația de a face cât mai repede și cât mai mulți bani dar și de a prețui valoarea acestora.

Specialiștii din Iași sunt de părere, la fel ca și cei din Chișinău că efectele pozitive asupra familiei se observă în ceea ce privește partea materială, îmbrăcăminte, încălțăminte și aparatură electronică de ultimă generație. Persoanele intervievate care au fost plecate la muncă în străinătate vorbesc de aspecte pozitive asupra familiei din punct de vedere materială, posibilitatea de a achita datoriile, copiii au posibilitatea de a urma cursurile unor școli mai bune, posibilitatea de a cunoaște o nouă țară și de a învăța lucruri noi. Schimbări în ceea ce privește societatea pe ansamblu sunt legate de construirea de noi imobile și de aducerea de noi fonduri. Alte schimbările pozitive percepute de intervievați pentru copiii sunt: ambiția, dorința de a se descurca singur, independența materială.

„Copiii se maturizează mult mai repede, mult mai repede își găsesc o realizare... Are mai multă libertate să se realizeze ca personalitate, el se coace. Pe de altă parte este intenția lor de a face lucru practic, de a câștiga, de a deveni independenți.” (pedagog, Chișinău)

„Copiii devin de sine stătători, dacă părinții se implică și îi verifică ce fac copiii cu banii, unde merg. Dacă după ce merg la școală mai au posibilitatea de a face și limbi străine, unii dintre ei chiar activează după ore și așa știu să prețuiască valoarea banilor.” (pedagog, Chișinău)

„Aspecte pozitive ar fi schimbarea mentalității părinților și de îmbunătățirea stării materiale. (psiholog, Iași)

„Aspecte pozitive ar fi îmbunătățirea condițiilor materiale pentru familie. (psiholog, Iași)

„Anumiți copiii cu o anumită personalitate își dezvoltă foarte mult ambiția.” (psiholog, Iași)

„Da, consider că sunt multe aspecte pozitive și în plus am avut ocazia să fac și alte experiențe

care m-au ajutat să mă îmbogățesc, să privesc și altfel viața. Pentru familia mea aspecte pozitive sunt îmbunătățirea financiară și odată cu aceasta am reușit să realizăm și alte lucruri cum ar fi să construim o casă, să cumpărăm o mașină și alte dotări în gospodărie. Am oferit posibilitatea copiilor să frecventeze o facultate și să poată beneficia și de unele servicii de care înainte nu se puteau bucura cum ar fi un calculator.” (feminin, 47 ani, Iași)

„Plecarea ne-a ajutat foarte mult din punct de vedere financiar pentru că am reușit să achităm toate datoriile și să avem strictul necesar, lucru pe care în țară cu salariul meu și al soțului nu se putea realiza.” (feminin, 39 ani, Iași)

„Păi avantajele sunt acelea că migrația dă posibilitatea de câștigarea unui ban, cei care nu au unde lucra sau au salarii prea mici au posibilitatea de a pleca în străinătate pentru a aduna bani.” (feminin, 20 ani, Iași)

„Am văzut că lumea e mai civilizată în comparație cu noi...plus că am reușit să câștig într-o luna acolo triplu față de cât câștigam aici...am reușit să mă ridic: am renovat apartamentul, mi-am luat mașină, chiar am pus și câțiva bani deoparte pentru zile negre. (feminin, 42 ani, Iași)

11.Aspecte negative asupra copilului ale plecării părinților la muncă în străinătate

Acest aspect al efectelor negative asupra copilului a fost subiectul cel mai delicat abordat în discuția cu specialiștii din ambele țări. Cei din Chișinău au amintit de următoarele aspecte negative după plecarea unui părinte sau ambilor la muncă în străinătate:

- copiii devin doar consumatori pentru că s-au obișnuit numai să primească fără a da nimic în schimb;
- frecventarea barurilor și discotecilor de către copii fără a fi supravegheați de un adult;
- consumul frecvent de alcool și țigări;
- supraîncărcarea de rol deoarece fetele mai mari își iau rolul de mamă și trebuie să se descurce și cu familia și cu studiile;
- copiii au manifestări anxioase, depresie, după plecarea părinților și din acest motiv devin închiși în sine și se simt abandonați;
- schimbarea stării de spirit într-un timp foarte scurt, acum sunt veseli și imediat pot să plângă sau să devină agresivi în aparență fără un motiv;
- înfatuarea datorită faptului că are bani și poate să își permită să cumpere ce vrea, să invite colegii în oraș sau să meargă în locuri în care alți copii nu o pot face;
- furtul din propria casă pentru a atrage atenția asupra lor și pentru a-și determina părinții să se întoarcă acasă;
- copiii nu știu să dirijeze banii și ajung să plătească sume consistente pe lucruri inutile;
- cei care au părinții plecați ajung să fie victime ale tâlharilor acesta fiind unul dintre motivele pentru care cei mai mulți copii ascund că au părinții plecați la muncă în străinătate;
- lipsa afecțiunii părinților duce la stări de neliniște și angoasă;
- dorința lor de a părăsi țară cât mai repede pentru a merge să lucreze în străinătate;
- datorită libertății pe care o au ajung să nu mai țină cont de autoritatea părinților și să aibă un comportament neadecvat vârstei;
- schimbarea rolurilor de soră cu mamă fac ca acele fete să devină mature mult înainte de vreme, ceea ce nu e un lucru de dorit din partea specialiștilor;

- oboseala acumulată datorită, pe de-o parte a supraîncărcării de rol iar pe de altă parte a pierderii nopților prin baruri și discoteci;
- probleme de sănătate datorită modului de alimentație nesănătos;
- apariția unui număr mare de boli cu transmitere sexuală și a avorturilor;
- unele fetele care rămân acasă cu tatăl riscă să fie victime ale abuzului sexual;
- randamentul școlar este mai scăzut la unii copii cu părinții plecați din țară, pentru că nu simt că ar trebui să învețe la îndemnul altor persoane care nu le sunt părinți;

„Legat de copiii consumatori, iată această generație care primește bani de la părinți și el nu vede cum a muncit mama acești bani, nu a văzut-o venind obosită de la serviciu, element ce ține de educație, eu îmi văd mama muncind, îmi văd tatăl muncind, seara ne vedem, fiecare are responsabilitățile sale, fiecare are niște sarcini, așa se modelează copilul în familie ca personalitate.” (pedagog, Chișinău)

„Avem câteva cazuri în care fetele sunt de 17 ani și stau cu frații mai mici, părinții le-au cumpărat apartamente și stau singure.” (pedagog, Chișinău)

„Am avut un băiat în clasa a XI-a și când eram de serviciu pe școală l-am văzut dimineața la ora 7 plângând și când l-am întrebat ce are mi-a spus că tatăl său plecase în străinătate chiar atunci de dimineață. El se simțea foarte rău pentru că se împăca bine cu tatăl, vorbea cu el orice, era mare de acum și tocmai acum avea nevoie de el.” (pedagog, Chișinău)

„Am avut un caz când o fetiță are grijă de frații mai mici, mama când a plecat cel mic avea 2 ani și ea a rămas, fetiță de clasa a VII-a cu acel copil. Ea este acum în clasa a XII-a și mă uit la ea ca la o femeie, ea dimineața se trezește îl pregătește pe cel mic, uneori vine mai târziu la școală, că trebuie să-l ducă pe cel mic la grădiniță. Ea trebuie să se gândească ce să mai facă de mâncare...Maturizare prea devreme, copilul trebuie să-și trăiască copilăria și nu să fie mamă pentru 2 copii care nu sunt a ei.” (pedagog, Chișinău)

„Copiii suferă diferit după plecarea părinților, sunt copii care suferă mult imediat după ce părinții pleacă, din punct de vedere psihologic.” (pedagog, Chișinău)

„Avea momente când începea să plângă fără motiv...la școală dacă mă țin de el învață, dacă nu, nu. Nu era zi să nu îmi spună că nu sunt mama lui și să îl las în pace.”

(pedagog, Chișinău)

„Sunt cazuri când copilul fură din casă, din banii trimiși de la părinți, pentru că el vrea mai multă atenție, își ia prietenii și apoi merg și consumă alcool și își aprind țigara. Ei încearcă să atragă atenția părinților, pentru a se impune.” (polițist, Chișinău)

„Părinții trimit bani dar copiii nu știu să gestioneze acești bani, asta este problema, ei nu sunt dirijați cum trebuie. Primesc suma de bani și până seara o cheltui sau mai rău i-o fură. Am avut cazuri când copiii li s-a furat banii primiți de la părinți. Sau le trimit telefonul de mii de euro, ce le trebuie lor un așa telefon? Normal că a doua zi îi fură pentru că el va ține telefonul să-l vadă toată lumea ce telefon are el.” (pedagog, Chișinău)

„Am avut un caz când un copil cu părinții plecați peste hotare era agresat de alți doi indivizi care erau invidioși că acel copil trăiește mai bine, că i se trimit bani și are mai mult.” (pedagog, Chișinău)

„Oboseala care se datorează supraîncărcării de rol, datorită incapacității de a-și gestiona timpul, încurcă ziua cu noaptea stând singur acasă, stă numai prin cafenele, baruri și așa mai departe. Ziua sunt adormiți la școală sau nu vin deloc și așa scade randamentul școlar.” (pedagog, Chișinău)

„Ei plâng când pleacă tatăl că nu mai e forța în casă, plâng dacă pleacă mama că nu mai are cui să se destăinui.” (pedagog, Chișinău)

„Deși acești copii sunt mai bine îmbrăcați ei sunt mai închiși, mai tăcuți, mai puțin veseli și parcă tot timpul ei au ceva pe suflet.” (pedagog, Chișinău)

„. Faptul că ei se maturizează devreme nu este salutar deloc, a fi soră nu înseamnă a fi mamă.” (polițist, Chișinău)

„Eu nu sunt de acord cu această libertate a lor deplină, ei nu se orientează atunci când își cheltui banii, de obicei o fac fără măsură, dorind să capete autoritate, dar ei așa caută alinare sufletească.” (polițist, Chișinău)

„. Am avut un caz, o fetiță în clasa a VIII-a, când ea a venit la mine și mi-a spus că mama ei e plecată de un an de zile, ea e o fetiță așa dezvoltată, frumoasă și mi-a spus că

tatăl se apropie de ea, în sensul că ar vrea să o abuzeze sexual.” (pedagog, Chișinău)

„Au întinerit bolile noastre intestinale, mult au întinerit, copiii de pe băncile liceelor au ulcere de ce? De la lipsa regim de alimentare corect, pentru că ei se duc și mănâncă hot-dog și mai știu eu ce, lucruri care nu sunt bune pentru organism. Copiii nu sunt orientați spre un regim bun de alimentație.” (pedagog, Chișinău)

„Au întinerit avorturile și bolile venerice... De obicei fetița se duce cu unul matur nu cu un adolescent ca ea, treaba băieților e să experimenteze cu femei experimentate, care fac bani din asta.” (pedagog, Chișinău)

„Se pierd multe, acum ei nu mai pun accent pe familie, pe relația de cuplu, azi fetele intră cu sticla de băutură în buzunar în discotecă și acceptă avansurile bărbaților. E o lipsă de respect, de educație, care de multe ori le pune într-o lumina rea pe fetele acestea.” (pedagog, Chișinău)

Multiple efecte negative asupra copiilor au fost percepute și de specialiștii din Iași menționând:

- copiii nu percep autoritatea persoanei cu care stau, care nu e părintele lor. Acest lucru s-ar putea rezolva prin explicarea situații de autoritate a persoanei cu care va sta copilul înainte de plecarea părinților;
- copiii au ajuns să perceapă mama doar ca o persoană care naște și nu are alte calități;
- dorul și așteptarea întoarcerii părinților guvernează existența copiilor;
- ei nu percep în persoana cu care rămân un bun partener de dialog;
- lipsa modelelor familiale necesare în dezvoltarea normală a oricărui copil;
- deși părintele pleacă pentru a câștiga bani pentru îmbunătățirea condițiilor materiale există și situații în care copilul nu beneficiază de confortul dorit de părinți pentru că persoanele în grija cărora este nu îi oferă sprijinul material de care ar trebui să beneficieze;
- pentru a se distra sau a atrage atenția asupra lor copiii ajung să facă acte delincvente, de exemplu furturile din magazine;
- agresivitatea, un limbaj vulgar și relații defectuoase cu familia sunt modalități de exprimare a frustrării copiilor;

- copiii victime ale propriilor părinți care îi iau cu ei în străinătate și dacă aceștia nu se adaptează îi aduc din nou în țară. Schimbări ale ritmului de viață care nu sunt deloc utile pentru dezvoltarea psihică a copilului;
- scăderea stimei de sine, încrederii și valorificării propriei persoane;
- supraîncărcarea de rol a fetelor care preiau rolul mamei după plecarea acesteia la muncă în străinătate;
- înstrăinarea copiilor față de părinți;
- copiii sunt agresați fizic de persoanele care au grijă de ei;
- apar tulburări de comportament;
- tulburări depresive, tentative de suicid;
- comportamente de revoltă precum fuga de acasă, împrietenirea cu persoane dubioase, intrarea în unele grupuri care au un comportament dubios pentru a-și convinge părinții să se întoarcă acasă;
- dezvoltarea de comportamente sexuale aberante în cazul fetelor;
- dezvoltarea relațiilor de incest pentru că tatăl se simte frustrat că nu mai are relații sexuale cu mama și cere acest „drept” de la propria fiică;
- transformarea comportamentului copilului după plecarea părinților,
- valorizarea persoanelor care nu au studii și au reușit să se descurce în viață iar drept consecință copiii încep să aibă un randament școlar mic;

„E autoritatea percepută de copil, vizavi de adultul cu care este, pentru că la cazul de mai devreme autoritatea a dispărut, așa a fost percepută. Dacă copilului i s-ar aduce la cunoștință: „Începe așteptarea, dorul.” (psiholog, Iași)

„Totul aparent ok, până a ajuns în clasa a IX-a, când după trei săptămâni s-a aflat că nu a ajuns la școală deloc, s-a împrietenit cu o colegă de clasă, diriginta nu o cunoaște, acasă nu ajungea...Între timp situația ei se schimbă, unchiul căsătorindu-se, nu locuiau în același apartament dar unchiul o suna foarte des, oricum nu stăteau foarte departe ca și locație...Unchiul nu a reușit să înțeleagă, nu știa cum să reacționeze, nu înțelegea de unde schimbarea asta, pentru că totul a părut bine, aparent, dar de faptul nu era așa.” (asistent

social, Iași)

„Adică bunica, frații, mătușele nu pre îi înțeleg și acești copii vor să vorbească cu părinții, asta ne spun nouă. Cât de important este pentru copiii până la 15 ani să aibă cu cine vorbi.”

(psiholog, Iași)

„Problema autorității e, de regulă și în psihologie se spune, copilul nu are un model atunci își găsește un model masculin pe care să îl imite, dar de mult ori se întâmplă să nu aibă pe cine. Atunci intră în diverse grupuri și el se simte valorizat în acel grup unde este, are atenție, dacă a furat, ce fain, acolo se simte valorizat.” (psiholog, Iași)

„Mama rămasă acasă cu trei băieți, cel mai mic are 5 anișori și cel mai mare trebuie să împlinească 13 ani. Cel mare crează probleme, în sensul că fură din magazine, nu pentru că nu are, are acasă tot ce îi trebuie, un băiat politicos, educat.” (psiholog, Iași)

„Agresivitatea, un anumit tip de limbaj, relații defectuoase și la școală și în familiile lor.” (asistent social, Iași)

„În momentul în care el se simte părăsit răbufnește, noi am făcut comparație, o scală a tulburărilor care pot să apară la acești copiii, nu spun că la toți, dar la o mare parte. (psiholog, Iași)

„Pentru că ei ajuns să se comporte, să aibă un anumit tip de comportament, pentru că ei cred că prin ceea ce fac îi pot determina pe părinți să vină înapoi. Atunci încep să facă lucruri din cele mai rele: fug de acasă, de la persoana cu care a fost lăsat.” (psiholog, Iași)

„Ajung în cel mai rău caz să fie victime ale propriului tată... într-adevăr s-a dezvoltat o relație de incest, tată vitreg, dar a adoptat acest copil cu mulți ani în urmă și a ajuns ca după ce a plecat mama în străinătate să trăiască cu fiica. El nu considera asta a fi incest, cu toate că era trecută pe numele lui...cazul este acum la tribunal, se judecă. Fetița foarte isteată, are șaptesprezece ani, a înregistrat cu un telefon mobil unul dintre contactele sexuale cu acest tată, a fost luat ca probă în instanță și a reușit, ea în momentul în care se consuma actul se ruga la Dumnezeu să rămână însărcinată pentru ca lumea să afle ce se întâmplă.” (psiholog, Iași)

„Imaginea despre familie, nesiguranța, despărțirea temporară face să nu existe modelul familial, copilul nu mai are modele.” (asistent social, Iași)

„Aș menționa un lucru foarte important pe care l-am întâlnit părinții care pleacă în străinătate se decid să-și ia copiii, după o perioadă de un an, că s-au gândit ei că ar duce-o mai bine copilul

lor acolo și apoi copilul trebuie să învețe limba, să se acomodeze la un loc nou și părintele după încă un an, ajunge să-și dea seama că acel copil nu se adaptează sau ceva nu e ok și trebuie să se reîntoarcă în țară și iar copilul trebuie să se adapteze.” (asistent social, Iași)

„Marea majoritate a problemelor pe care noi le avem cu această categorie de copiii sunt destul de ușoare, cu excepția unor tâlhării.” (polițist, Iași)

„O problemă este supraîncărcarea de rol, de obicei la familiile cu mulți copiii, ei nu sunt lăsați cu nimeni, cel mare preia responsabilitățile părinților. Are grijă să plătească facturi, să îi trimită la școală pe cei mici, îi ajută să-și facă temele.” (asistent social, Iași)

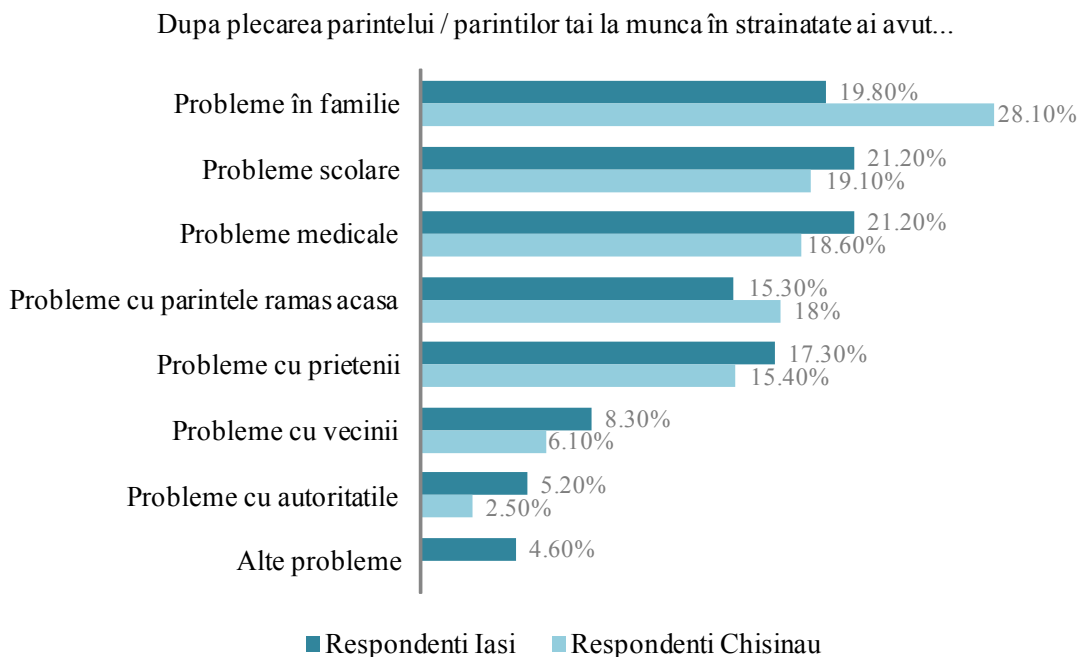
„Copilul se înstrăinează de părinți, atât de cel plecat cât și de cel cu care rămâne modificându-și comportamentul. Devine mai agresiv, ușor iritabil și uneori, chiar dacă înainte de plecarea părintelui era un copil cu rezultate bune la școală acestea încep să scadă.” (psiholog, Iași)

„Adolescentul care are părinții plecați la muncă în străinătate se responsabilizează foarte mult. De cele mai multe ori fetele preiau rolul mamei plecate, trebuie să se ocupe de treburile casei, de frații mai mici și câteodată ajunge să fie victima propriului tată.” (psiholog, Iași)

„Datorită responsabilităților prea mari copiii ajung să aibă stări de tulburări sau tentative de suicid.” (psiholog, Iași)

„Copiii cu părinții plecați duc lipsă de afectivitate, de familia în ansamblul ei și de ceea ce le poate oferi, pentru că de multe ori nu are cine să se ocupe de ei. Ajung să fie triști, depresivi și uneori ajung la tentative de suicid pentru că nu mai suportă situația în care se află, sunt copleșiți de prea multe responsabilități.” (psiholog, Iași)

Plecarea părintelui / părinților la muncă în străinătate poate marca apariția unei serii de probleme fie ele de ordin financiar, școlar, medical, social, etc.

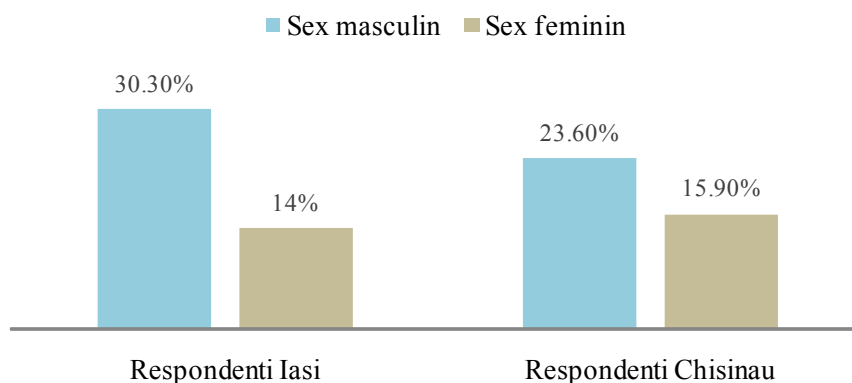

Pentru respondenții din Municipiul Iași cele mai frecvente sunt problemele școlare (21.20%) și problemele medicale (21.20%), în timp ce în rândul respondenților din Chișinău problemele familiale au frecvența de apariție cea mai ridicată (28.10%). Atunci când pleacă în străinătate doar unul din părinți, pot apărea diverse probleme între copil și părintele rămas acasă, acest gen de situație fiind întâlnită în rândul a 15.30% din elevii din Iași și 18% dintre elevii din Chișinău.

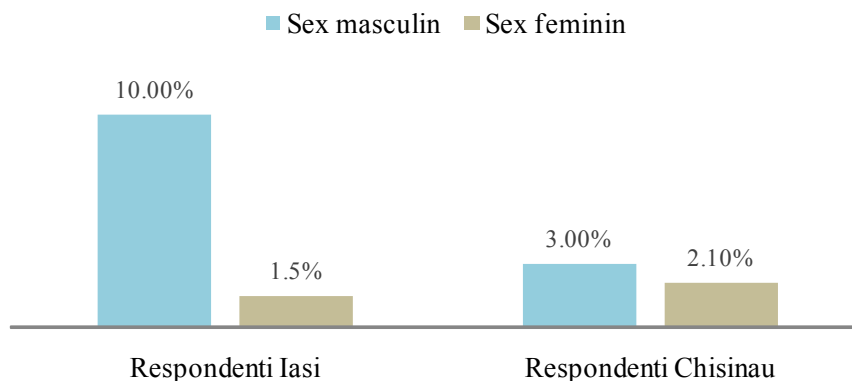
17.30% din respondenții cu domiciliul în Iași și 15.40% din respondenții cu domiciliul în Chișinău au afirmat că au întâmpinat probleme și cu prietenii, iar 8.30% din respondenții din Iași și 6.10% din respondenții din Chișinău au avut diverse dificultăți cu vecinii după plecarea părinților în străinătate. Respondenții nu sunt lipsiți nici de problemele cu autoritățile, 5.20% din elevii din Iași și 2.50% din elevii din Chișinău afirmând că au apărut și astfel de situații ulterior plecării părinților la muncă.

Problemele școlare apar, așa cum arată în graficul următor, mai des în rândul respondenților de sex masculin, atât din Municipiul Iași (30.30%), cât și în rândul celor din Chișinău (23.60%). De asemenea, problemele cu autoritățile sunt mai frecvente în rândul elevilor de sex masculin (10% - *Respondenți Iași* și 3% - *Respondenți Chișinău*).

Dupa plecarea parintelui / parintilor tai la munca în strainatate ai avut **PROBLEME LA SCOALA** Distributia raspunsurilor în functie de sexul respondentilor

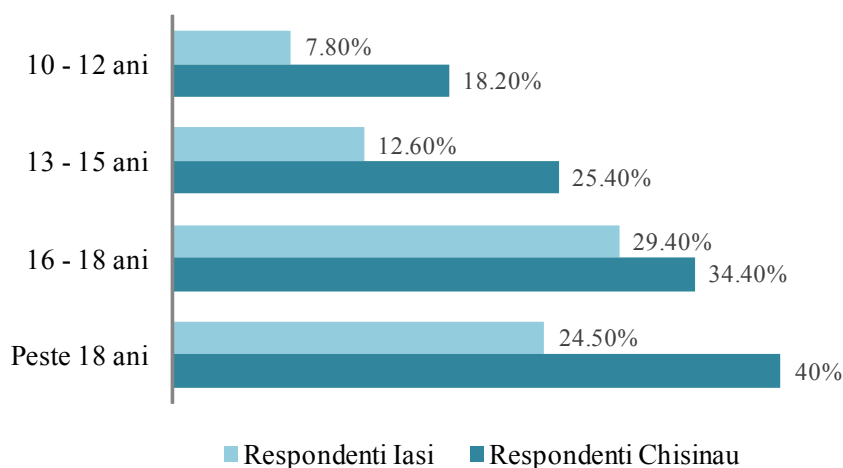
Dupa plecarea parintelui / parintilor tai la munca în strainatate ai avut **PROBLEME CU AUTORITATILE** Distributia raspunsurilor în functie de sexul respondentilor

Așa cum putem observa, o dată cu creșterea vârstei elevilor ai căror părinți sunt plecați în străinătate, crește și frecvența de apariție a problemelor familiale. Spre exemplu, doar 7.80%

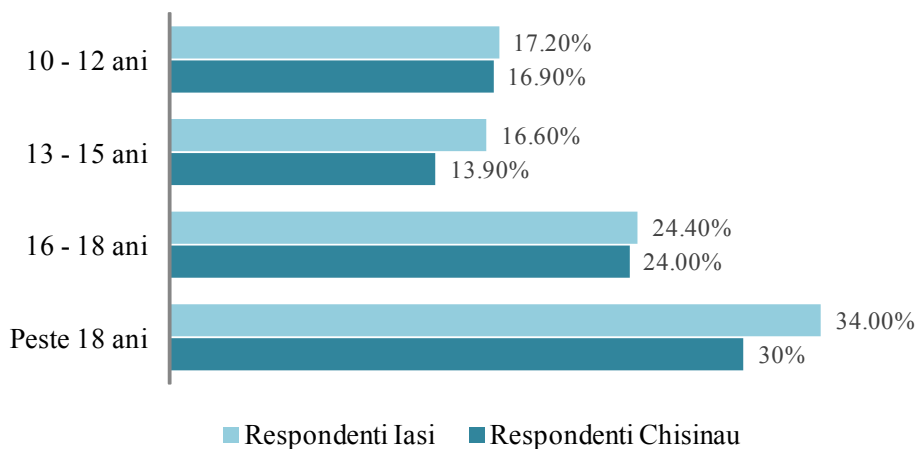
din elevii din Municipiul Iași cu vârsta cuprinsă între 10 și 12 ani au afirmat că după plecarea părintelui / părinților la muncă în străinătate au avut probleme în familie, în timp ce 24.50% din cei cu vârsta peste 18 ani au relatat prezența unor probleme de această natură.

Dupa plecarea parintelui / parintilor tai la munca în strainatate ai avut **PROBLEME ÎN FAMILIE** Distributia raspunsurilor în functie de vârsta respondentilor

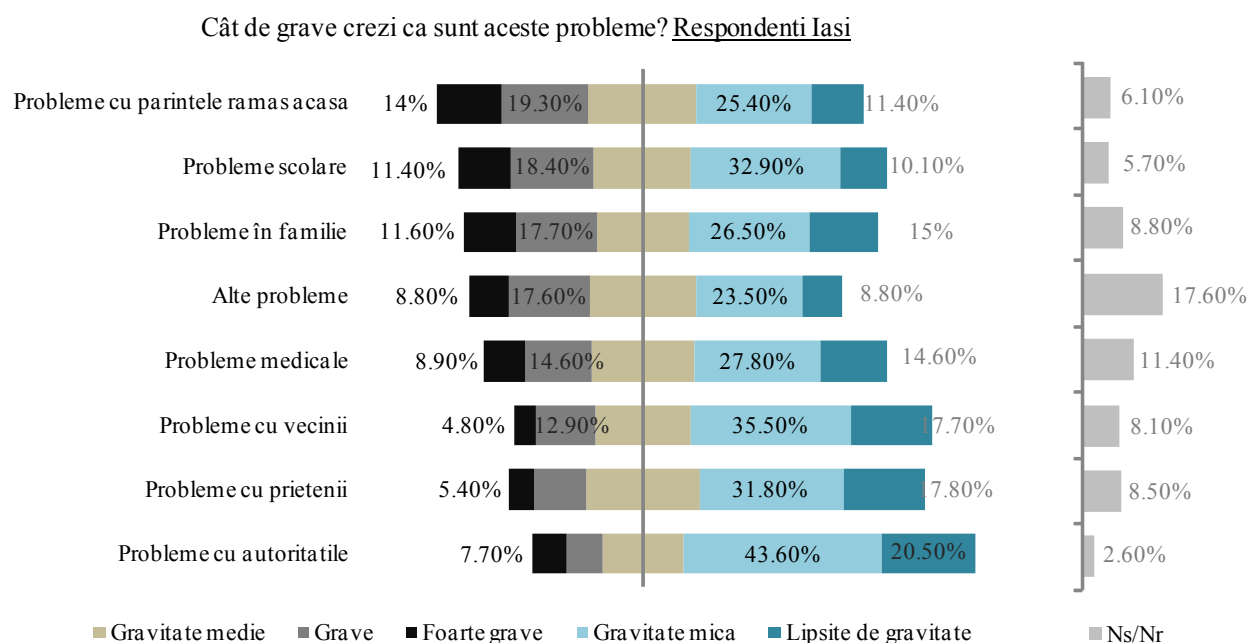

Aceeași situație este întâlnită și în ceea ce privește problemele medicale, acestea fiind mai des întâlnite în rândul elevilor cu vârste mai înaintate.

Dupa plecarea parintelui / parintilor tai la munca în strainatate ai avut **PROBLEME MEDICALE** Distributia raspunsurilor în functie de vârsta respondentilor

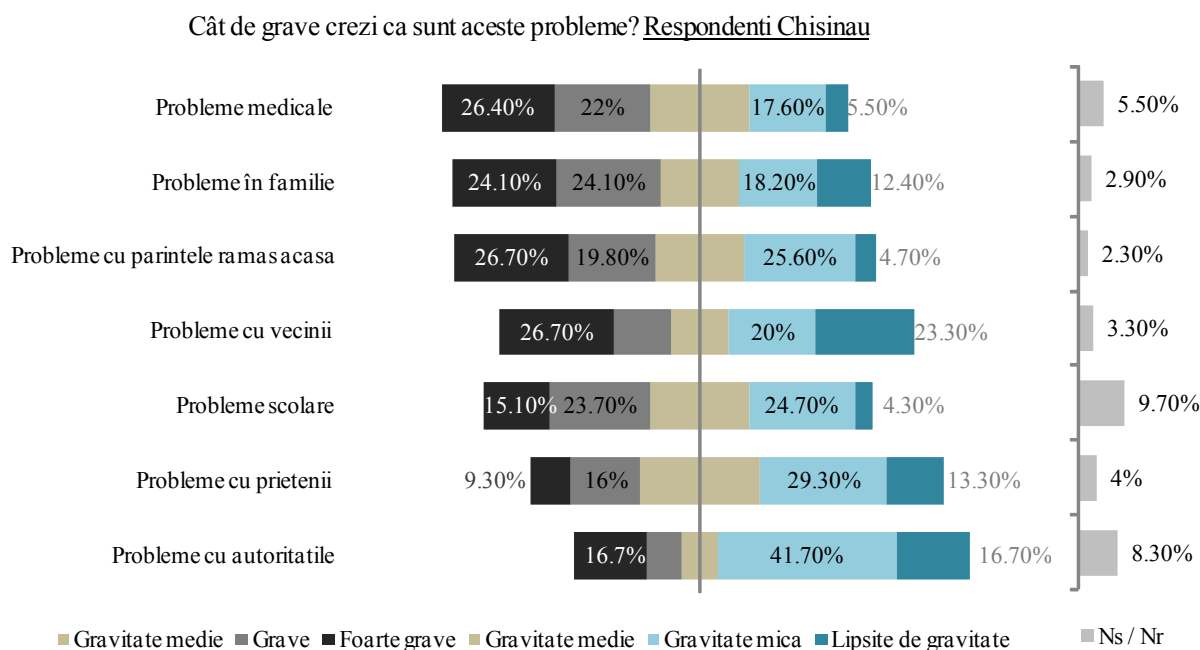
Chiar dacă doar 15.30% din elevii din Municipiul Iași au afirmat că întâmpină probleme cu părintele rămas acasă, se pare că gravitatea acestora este destul de mare. Astfel, 14% din elevi au considerat că problemele cu părintele rămas acasă sunt foarte grave, iar 19.30% că problemele sunt grave.

În rândul elevilor din Iași, problemele școlare sunt de asemenea alarmante, 11.40% apreciind că întâmpină dificultăți foarte grave la școală, iar 18.40% că problemele școlare sunt grave. 29.30% din problemele din familie resimțite de elevii din Municipiul Iași sunt grave și foarte grave, în timp ce la polul opus se află problemele cu autoritățile (15.40% sunt grave și foarte grave). Acestea din urmă își mențin statutul de probleme minore și în cadrul respondenților din Chișinău, doar un sfert din eșantionul investigat din Republica Moldova apreciind că acest gen de situații au o gravitate ridicată sau chiar foarte ridicată.

Pe o poziție fruntașă în ierarhia problemelor importante resimțite de respondenții din Chișinău se situează problemele medicale, evaluate ca fiind grave și foarte grave de aproape jumătate din cei care le-au raportat (48.40%). Pe pozițiile următoare se situează problemele în

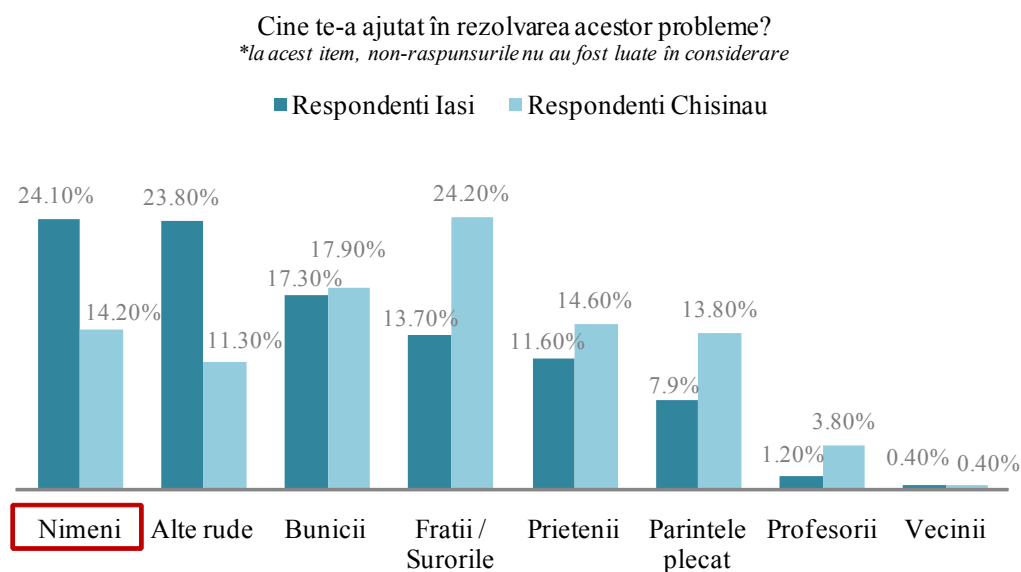
familie (24.10% foarte grave, 24.10% grave), problemele cu părintele rămas acasă (26.70% foarte grave, 19.80% grave) și problemele cu vecinii (26.70% foarte grave, 13.30% grave).

Rezolvarea problemelor pe care le întâmpină copiii în urma plecării părinților la muncă în străinătate poate veni fie din familia restrânsă, fie din familia extinsă, fie din afara mediului familial, însă poate să nu vină de la niciunul din grupurile anterior menționate. Cel puțin aceasta este opinia a 24.10% din elevii din Municipiul Iași care au raportat că nimeni nu îi ajută în rezolvarea problemelor pe care le întâmpină. Atunci când însă îi ajută cineva, în 23.80% din cazuri este vorba de alte rude, în 17.30% bunicii, în 13.70% frații și surorile, iar în 11.60% varii persoane din grupul de prieteni. Există și situații în care elevii din Iași care au un părinte sau chiar ambii părinți plecați la muncă în străinătate să fie ajutați în problemele pe care le resimt chiar de aceștia. În foarte puține cazuri respondenții din Iași sunt ajutați însă de profesori (1.20%) sau vecini (0.40%).

Pe de altă parte, în rândul respondenților din Chișinău, atunci când apar probleme de natură socială, medicală, școlară, etc. ajutorul vine în principal din familie. Un rol important în depășirea dificultăților îl au frații și surorile, 24.20% din elevii din Chișinău specificând că sunt sprijiniți de frați și surori. Bunicii au și ei un rol deosebit de important, 17.90% din respondenți

bazându-se pe aceștia în depășirea problemelor ce apar în urma plecării părinților la muncă în străinătate.

Respondenții primesc un ajutor secund și din partea altor persoane. Spre exemplu, 7% din elevii din Iași sunt ajutați și de mamă pentru a soluționa problemele care apar, iar 4.60% primesc sprijinul tatălui. Și respondenții din Chișinău sunt ajutați în rezolvarea problemelor de mama (5.70%) sau tata (1.80%). Oricum, interesant este de observat că în ambele loturi investigate, mama este membrul familiei mult mai implicat în soluționarea problemelor cu care se confruntă copiii.

Tabel 8 – Altă persoană care a ajutat respondenții în rezolvarea problemelor. Respondenți Iași

Altă persoană	Pondere
Mama	7%
Tata	4.60%
Mai multe persoane	1.50%
Unchi / Mătușa	0.90%
Altcineva	0.70%
Frații / Surorile	0.50%
Profesorii	0.30%
Prietenii	0.30%
Părintele plecat	0.30%

Tabel 9 – Altă persoană care a ajutat respondenții în rezolvarea problemelor. Respondenți Chișinău

Altă persoană	Pondere
Mama	5.70%
Tata	1.80%
Altcineva	0.60%

12. Efecte pe termen lung asupra copilului a migrației

Persoanele intervievate din Chișinău au amintit o serie de consecințe pe termen lung asupra dezvoltării psihice și fizice ale copiilor care în prezent au părinții plecați la muncă în străinătate. Efectele pe care specialiștii se gândesc că ar putea exista asupra copiilor sunt:

- relații defectuase cu părinții care sunt plecați;
- viitorul și-l imaginează în altă țară decât cea de origine;
- cerințele adolescenților vor crește la angajare din punct de vedere al salariului deși competențele sunt reduse;
- nu știu să își asume responsabilități și vor aștepta sprijin de la părinți pentru o perioadă lungă de timp;

„Viziunea asta de viitor care nu o mai văd în țară și atitudinea asta a lor de consumatori pentru că lucrurile le vin de-a gata fără să muncească pentru asta.” (jurist, Chișinău)

„Mulți copii nu își asumă responsabilități, așteaptă să vină banul și atât.” (pedagog, Chișinău)

Consecințe pe termen lung asupra copilului a migrației părinților identifică și specialiștii din Iași, printre aceste menționând:

- nu au o reprezentativitate a unui familii unite;
- copiii care vor suferi din punct de vedere afectiv;
- transformarea comportamentului copilului în raport cu familia sa;
- lipsa de încredere în propriile forțe;
- părinți care nu vor ști ce înseamnă să fii părinte;
- comportamente neadecvate în raport cu ceea ce presupune o familie;
- vor avea un comportament dobândit în urma frustrărilor acumulate în perioada în care părinții au fost plecați la muncă în străinătate: vor minți, se vor lăuda etc.;
- vor supra-valoriza aspectul material;
- o generație rezistentă la schimbări bruște în ceea ce privește noile situații din familie (plecare în străinătate și reîntoarcerea părinților), contexte sociale diferite;

- vor fi niște adulți cu probleme de comportament care vor avea nevoie de consiliere;
- nu se vor realiza financiar și vor deveni dependenți de serviciile sociale;

„Dacă părinții pleacă când copilul lor este mic atunci adolescentul va avea probleme, pentru că nu a avut modele de urmat în familie. Apare o confuzie de natură sexuală.” (psiholog, Iași)

„Poate pe termen lung o să apară o nouă generație care va fi mai rezistentă la schimbările acestea bruște, mai rezistenți.” (polițist, Iași)

„Acești copii vor crește și nu vor avea nici un fel de idee despre căsnicie.” (psiholog, Iași)

„Afecțiunea părinților pe care nu o poate da nimeni pe lumea asta și de asta cred că va fi o generație compromisă, din punctul acesta de vedere.” (asistent social, Iași)

„Când părintele se întoarce din străinătate nu mai găsește același copil, pentru că relațiile lui și cu el și cu familia sunt deja schimbate, el este altcineva.” (psiholog, Iași)

„Nu putem să generalizăm dar dacă mă gândesc la adulții care vor deveni acești copiii... atunci nici el nu va avea încredere în el și de aici nu va avea încredere că va reuși în viață, poate va încerca și la primul eșec nici nu va mai încerca a doua oară.” (psiholog, Iași)

„Oricum o parte dintre ei vor avea tulburări toată viața, vor minți tot timpul, sau se vor lăuda. Eu văd așa o generație care va trebuie să meargă la psiholog toată ziua.” (psiholog, Iași)

„Seamănă cu un fel de autism dobândit. Dacă banul este valorizat vor pleca și ei care încotro să facă și mai mulți bani, pentru că asta valorizează. Cei care vor câștiga vor fi relativ ok pentru că astfel ei își compensează anumite nevoi iar cei care nu vor reuși vor ajunge fie să se sinucidă, fie vor fi niște ratați, fără casă, fără nimic și vor depinde de serviciile sociale.” (psiholog, Iași)

13. Efecte pe termen lung asupra familiei a migrației

Impactul migrației are efecte negative și asupra familiei care a suportat transformări de când a început acest fenomen. Specialiștii din Chișinău amintesc de următoarele consecințe în plan familial:

- afectarea relațiilor de familie;
- probleme în găsirea unui canal de comunicare cu copiii rămași acasă; a părinților plecați la muncă în străinătate.
- fuga de responsabilitățile cuvenite unui părinte;
- destrămarea familiilor ca urmare a plecării la muncă în străinătate;
- creșterea vârstei la căsătorie;
- din lipsa informării se ajunge la cazuri de decădere din drepturile părintești datorită neglijării copilului;
- schimbarea instituției familiei cu relații de concubinaj;
- familii uni-parentale și mame îmbătrânite;
- femeile care pleacă la muncă în străinătate riscă să nu mai găsească la întoarcere casă lor, copiii și nici soțul;

„Asta e cel mai tragic că de aici se rup și relațiile și tradițiile și frumusețea aia a noastră care ținea de rubedenie (legătura între rude) și nu mai au grijă de copiii, în sensul de a-i educa, ea trimite 100, 200 de euro la o mătușă, la un bunel, la cine se nimerește și nici nu o interesează ce se face cu ei.” (pedagog, Chișinău)

„Apoi ele vin și nu mai găsesc nici limbă comună cu proprii copii, pentru că aceștia cresc, își schimbă viziunea, devin niște copii cu o personalitate diferită de cum l-a lăsat. În momentul în care copilul li se confruntă cu probleme ea ce face, spune că pleacă cât mai departe de atâtea griji.” (pedagog, Chișinău)

„Dar din păcate în 80 procente mamele pleacă și familiile se destramă, mamele care pleacă nu mai revin în familie, nu se mai ocupă de copiii.” (pedagog, Chișinău)

„Din an în an se mărește numărul de divorțuri, inițiatorii la divorț sunt femeile, iar de multe ori copilul rămâne cu mama, dar cu o mamă care a devenit străină copilului pentru că ea nu l-a văzut, nu a fost când a făcut primii pași, ea nu i-a pus stiloul în mână, nu a participat la

educația copilului.” (pedagog, Chișinău)

„Nu i-a consultat nimeni și ei au plecat și avem situații de felul următor: o mamă vine și îmi spune că până s-a legalizat a trecut ceva vreme dar bani a trimis la soacră că a rămas soțul, acesta și-a cumpărat casă, mașină și când a venit cine era ea, era decăzută din drepturile părintești, el era flăcău, copiii nu o știu de mamă.” (pedagog, Chișinău)

„Foarte multe persoane vor fi în relații de concubinaj, fără a se simți legați de cineva pentru că familia este o responsabilitate, eu sunt responsabilă, am obligații, sunt multe lucruri pe care eu trebuie să le respect. Se va căuta libertatea, ceva ușor.” (pedagog, Chișinău)

„Se va mări vârsta la căsătorie a copiilor care au acum ca exemplu familiile care se dezbină, fete care nu se gândesc să fie mirese la 18 ani, la 20 de ani, poate după 27 de ani.” (pedagog, Chișinău)

„Vom avea parte de familii uni-parentale, cu părere de rău, o să avem mame îmbătrânire, femei singure care vor face copiii.” (pedagog, Chișinău)

Ca și efectele observate de specialiștii din Iași asupra dezvoltării viitoare a instituției familiei sunt:

- o stare de neliniște determinată de schimbarea de mediu;
- divorț datorită mediului conflictual din familie;
- o transformarea a noțiunii de familie;
- femeile care pleacă ajung să își dorească altceva de la relația de cuplu;

Persoanele care au muncit în străinătate și au fost intervievate în legătură cu consecințele care pot apărea supra familiei au amintit de următoarele aspecte: îndepărtarea de cei din familie; dorul de cei dragi; faptul că nu au putut fi alături de apropiați la evenimente importante; conflicte familiale.

„Ați văzut pe cei care pleacă la muncă în străinătate în momentul în care se întorc stau așa cu bagajul făcut pentru a pleca din nou? (polițist, Iași)

„Familia e baza societății, dar dacă el nu a avut niciodată un model, atunci ei vor avea un comportament neadecvat și familia va avea foarte mult de suferit.” (asistent social, Iași)

„ Femeile ajung să nu mai accepte relația pe care o au acasă pentru că au văzut un nou model

de viață, de familie au văzut că pot fi respectate și din acest motiv cele mai multe ajung să divorțeze de soțul lor.”(psiholog, Iași)

„La mine de exemplu plecarea în străinătate m-a îndepărtat de cei dragi.” (feminin, 20 ani, Iași)

„Familia a suferit foarte mult pentru că eram departe și de multe ori le era dor de mine, bineînțeles nu am avut ocazia să particip la unele evenimente din viața lor, să le fiu aproape să îi sprijin, să-i încurajez și să le ofer afecțiunea de care aveau nevoie și pe care numai o mamă le-o putea da.” (feminin, 47 ani, Iași)

„S-a simțit mult lipsa mea, mama a fost super super tristă, nu se putea obișnui cu lipsa mea, le-a fost foarte greu, și tatălui meu, și surorii mele... a fost foarte greu că m-am despărțit de ei... mama îmi spunea mereu că îi e foarte dor de mine.” (feminin, 24 ani, Iași)

„Familia mea mă ruga mereu să mă întorc acasă, le era și foarte dor de mine dar era nevoie și de o mână de bărbat în casă.” (masculin, 60 ani, Iași)

„Au apărut mici certuri.” (masculin, 33 ani, Iași)

„Nu puteam să mă întorc în țară, când mi se făcea dor de părinți. Mi-era foarte dor de ei și e foarte greu când ești printre străini. Nimeni nu te ajută când ai probleme, nimeni nu te ascultă.” (feminin, 25 ani Iași)

„Din câte am aflat de la copii, știu că a suferit foarte mult, că au fost zile când plângea că îi este foarte greu pentru că noi nu am fost despărțiți niciodată în cei 27 de ani de căsătorie. Nu am stat departe unul de altul și de familie, a fost cel mai dureros moment și din viața mea. Nu era zi când să nu fie supărat să nu plângă văzând că nu sunt prin casă. Iar eu nu era zi când să nu plâng văzând că sunt singură fără copii, fără soț și stau închisă și persecutată.” (feminin, 44 ani, Iași)

14. Efecte pe termen lung asupra societății a migrației

Persoanele din Chișinău care au participat la focus grup sunt de părere că societatea va avea de suferit datorită acestui fenomen al migrației și amintesc de următoarele situații care se pot întâmpla pe viitor:

- fete minore care vor deveni mame;
- schimbarea mentalității în ceea ce privește ideea de familie și dorința femeilor de a-și crește singure copiii;
- creșterea vârstei la prima naștere;

„Dacă înainte căsătoriile erau la 18 ani acum avem cazuri de mame la 14 ani.” (pedagog, Chișinău)

„Lucrez de 11 ani în sistemul Protecției Copilului și am observat deja că există generații, adică fiica repetă același model de viață ca al mamei, mamă care are copiii fără a fi căsătorită.” (pedagog, Chișinău)

„nici gând de copiii până la 25 de ani, considerând că sunt „proaste” dacă fac acest lucru, poate după 30 de ani și nu se gândesc neapărat la căsătorie, vor un copil pe care să-l crească singure, după ce vor avea un loc de muncă și cu ce să-l crească.” (pedagog, Chișinău)

Specialiștii din Iași enumeră ca și consecință asupra societății ca efect al plecării la muncă în străinătate: schimbarea sistemului de valori locul prim ocupându-l banii. Persoanele intervievate care au fost plecate la muncă în străinătate vorbesc despre următoarele efecte asupra societății: uitarea obiceiurilor tradiționale; uitarea limbii materne; pierderea forței de muncă calificată și necesitatea de a lucra cu persoane din alte țări; scăderea populației; rămâne în țară doar populația de vârstă a treia;

„Diferența dintre status, adică ajungi să faci ceva pentru ceva ce nu ai vrut și nivelul tău este mult sub ce ai vrea. România se confruntă cu această situație, se schimbă sistemul de valori și se observă la Poliția Rutieră, ce se întâmplă acolo: „Nu are importanță că se stă la coadă, eu sunt mai șmecher și dacă reușesc să mă bag în față să vezi ce apreciat sunt.” Ce contează dacă ia o

amendă, are bani. Eu cred că totul se rezumă la bani, banul care oferă iluzia siguranței, iluzia stabilității și atunci când nu mai sunt nu e bine.” (psiholog, Iași)

„Pe termen lung însă este probabil ca România să rămână fără forță de muncă bine pregătită și fără intelectuali care ne fac atâta cinste și astfel vom fi nevoiți să importăm și noi forță de muncă străină și mai ieftină. Românii nu mai fac cozonac pentru că mănâncă panetone... nu mai știu limba română chiar dacă sunt plecați doar de două luni...acum vorbesc italiană, spaniolă, germană, și nu mai știu eu ce.” (feminin, 20 ani, Iași)

„Unele negative pentru că scade forța de muncă, apoi populația scade și ea.” (feminin, 19 ani, Iași)

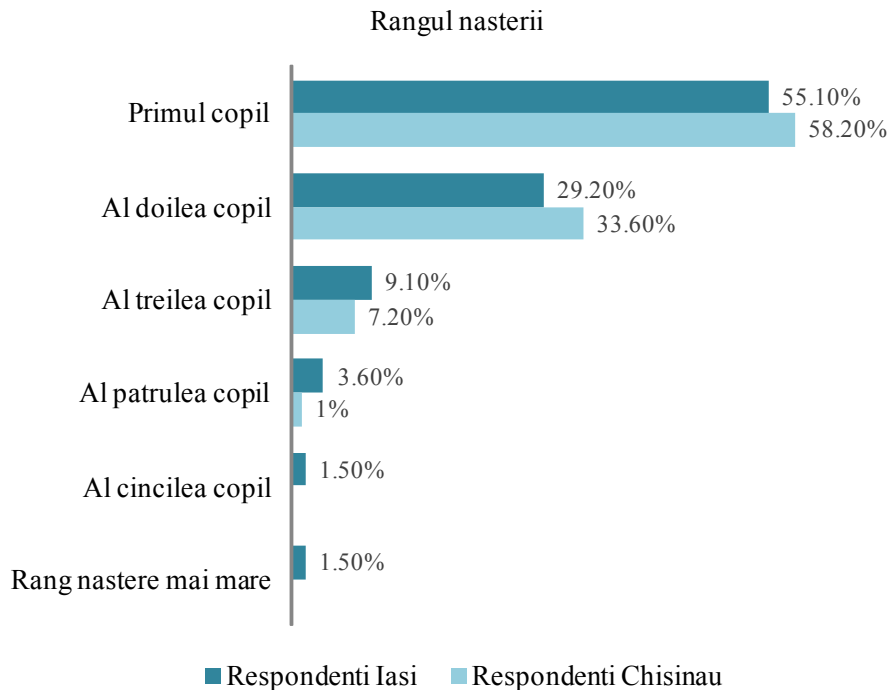
„Țara rămâne fără tineri.” (feminin, 25 ani, Iași)

15. Date socio-demografice

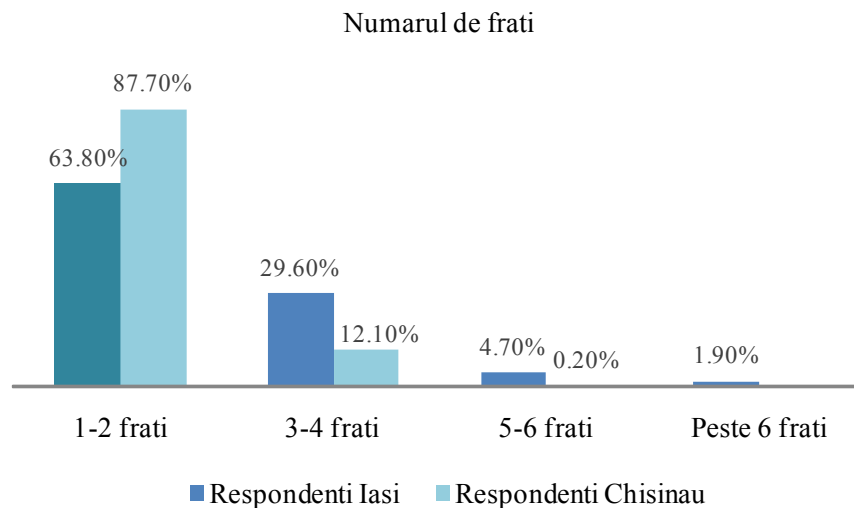
Rangul nașterii respondenților

55.10 procente din elevii din Iași sunt primul copil născut în familie, 29.20% din aceștia sunt al doilea copil născut, iar 9.10% sunt al treilea copil născut. Pe de altă parte, 58.20% din elevii din Chișinău au afirmat că sunt primul copil născut din familie, 33.60% sunt al doilea copil, iar 7.20% sunt al treilea copil.

Cazurile în care rangul nașterii respondentului este mai mare de 3 sunt mai puține în rândul eșantioanelor investigate.

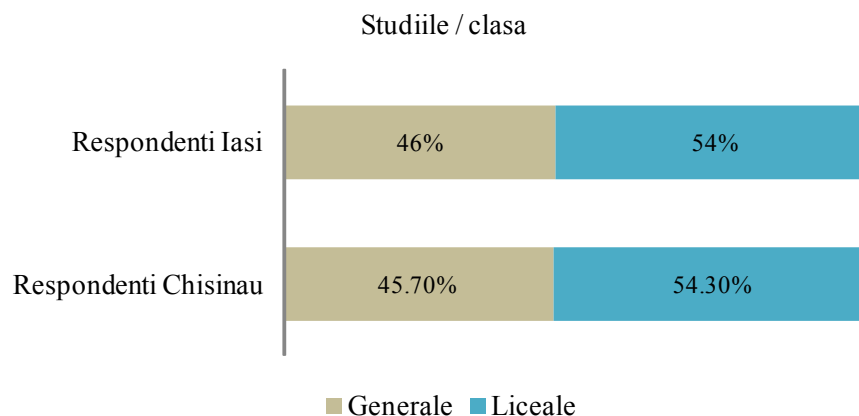
Numărul de frați

În 63.80% din cazurile din Municipiul Iași și în 87.70% din cazurile din Chișinău avem de a face cu familii cu maxim 2 copii. Respondenții care fac parte din familii cu 3-4 frați sunt în procent de 29.60% în Municipiul Iași și 12.10% în Chișinău. Doar 1.90% din elevii din Iași au afirmat că au mai mult de 6 frați.

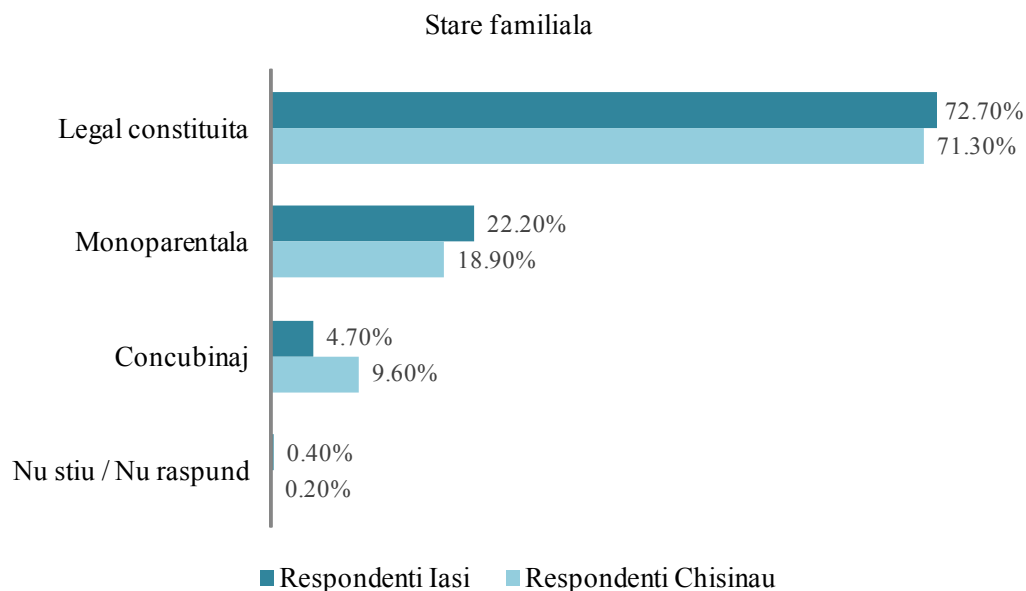
Studiile / clasa respondenților

Distribuția pe studii a respondenților este destul de echilibrată. În ceea ce privește eșantionul din Municipiul Iași, 46% din aceștia au studii generale, iar 54% liceale. Pe de altă parte 45.70% din respondenții din Chișinău efectuează studiile generale, iar 54.30% studiile liceale.

Situație familială

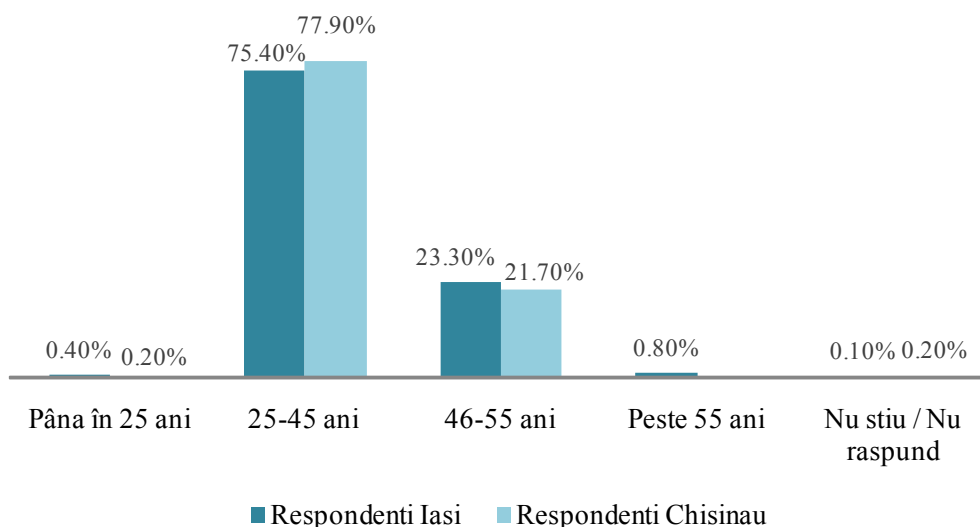
Majoritatea respondenților, atât din Iași (72.70%), cât și din Chișinău (71.30%), fac parte din familii legal constituie. Doar 22.20% din elevii din Municipiul Iași și 18.90% din elevii din Chișinău fac parte din familii monoparentale. De asemenea, familiile întreprinse prin concubinaj sunt mai frecvente în Chișinău (9.60%), decât în Municipiul Iași (4.70%).

Vârsta părinților

Majoritatea părinților respondenților au între 25 și 45 ani (75.40% - *Municipiul Iași și 77.90% - Chișinău*) sau din categoria de vârstă 46 – 55 ani (23.30% - *Municipiul Iași și 21.70% - Chișinău*).

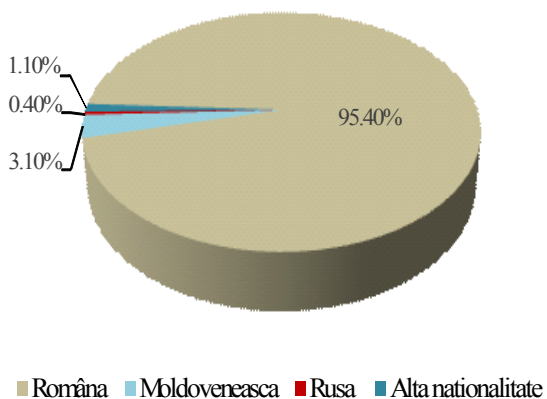
Vârsta parintilor

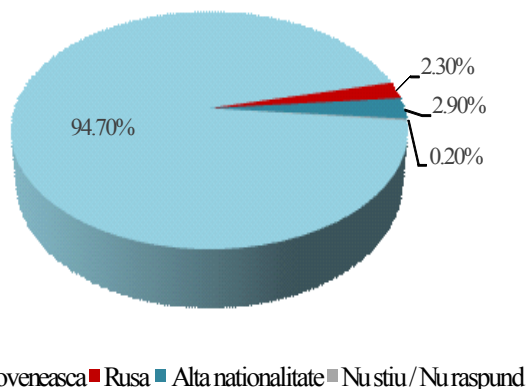
Naționalitatea respondenților

Principala naționalitate din rândul elevilor din Municipiul Iași este naționalitatea română (95.40%), poziția secundă fiind ocupată de cea moldovenească (3.10%). Pe de altă parte principala naționalitate din rândul elevilor din Chișinău este cea moldovenească (94.61%), aceasta fiind urmată de altă naționalitate (2.90%) și de naționalitatea rusă (2.30%).

Nationalitate respondenti din Iasi

Nationalitate respondenti Chisinau

16. Analiza cadrului legislativ privind problematica copiilor care sunt lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate

Protecția copilului prin Ordinul 219 din 15 iunie 2006¹.

Acest ordin este emis de secretarul de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și stabilește în art.1, alin.1, instituțiile cu atribuții de identificare a cazurilor de copii lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate.

Instituțiile cu aceste atribuții sunt:

- serviciile publice de asistență socială de la nivelul municipiilor și orașelor, denumite SPAS;
- persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale;
- direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul sectoarelor municipiului București.

Termenul de identificare a copiilor lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate, la nivelul fiecărui oraș, sector din municipiul București și comună este de trei luni de la data publicării ordinului, adică la data de 23 septembrie 2006 fiecare dintre aceste instituții ar fi trebuit să aibă o evidență precisă asupra numărului de copii din comunitatea unde există aceste instituții.

Aliniatul 2 al aceluiași articol precizează că identificarea de către persoanele desemnate din instituțiile menționate se va face permanent pentru toate cazurile de copii din comunitate în care activează a căror părinți se află la muncă în străinătate.

Articolul 2 clarifică care dintre copiii a căror părinți se află la muncă în străinătate vor fi identificați stabilind o serie de criterii și anume:

¹ Ordinul nr. 219 din 15 iunie 2006 privind activitățile de identificare, intervenție și monitorizare a copiilor care sunt lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate, publicat în M. Of. nr. 544 din 23 iunie 2006.

- copilul lipsit de îngrijirea ambilor părinți în situația în care aceștia sunt plecați la muncă în străinătate;
- copilul aflat în îngrijirea unui singur părinte, în cazul familiilor monoparentale,
- copilului al cărui părinte prin hotărâre judecătorească, are obligația creșterii și educării acestuia.

Atribuțiile instituțiilor enunțate mai sus sunt stabilite în următoarele articole: art.3;

art. 4. alin. 1, 2; art. 5; art. 6; art.7, alin.1 și 2; art.8; art.9; art.10 și art. 11 ale Ordinului 219 din 15 iunie 2006 astfel:

- vor întocmi un raport de evaluare inițială (REI) pentru fiecare copil identificat în una din situațiile prevăzute la art.1;
- în situația în care din REI rezultă faptul că acel copil se află în situații de risc se întocmește planul de servicii în vederea prevenirii separării copilului de familia sa;
- planul de servicii întocmit de asistentul social sau persoana cu atribuții de asistență socială va conține obligatoriu modalitățile de menținere a relațiilor personale ale copilului cu părinții, precum și tipul de consiliere psihologică de care va beneficia copilul;
- în situația în care REI recomandă consilierea familiei/persoanei la care se află copilul în întreținere și îngrijire și oferirea de servicii de suport, la propunerea asistentului social sau a persoanei cu atribuții de asistență socială care a instrumentat cazul, în planul de servicii se va decide serviciile de suport pe care comunitatea le poate oferi;
- în situația în care SPAS și persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale din unitatea administrativ-teritorială unde se află copilul apreciază că există motive temeinice de natură să primejduiască dezvoltarea fizică, psihică, intelectuală sau morală a copilului lipsit de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia sunt la muncă în străinătate, vor sesiza imediat direcția generală de asistență socială și protecția copilului (DGASPC) din județul respectiv cu privire la identificarea cazului, în vederea instituirii unei măsuri de protecție specială a copilului;
- au obligația reevaluării situației la fiecare trei luni a copiilor lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care sunt plecați la muncă în străinătate și pentru care au fost întocmite REI;

- până la data de 15 ale lunii care urmează după încheierea unui semestru, SPAS, respectiv persoana cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale, va transmite direcției generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul județului situația centralizată pe plan local a cazurilor de copii cu părinți plecați la muncă în străinătate cât și situația copiilor a căror părinți notifică instituțiile enumerate intenția de a pleca la muncă în străinătate. Modelul de raportare este prevăzut în anexa nr.1 a ordinului menționat.
- au obligația asigurării unor acțiuni de informare la nivelul comunității în ceea ce privește posibilitățile legale de care pot dispune părinții care pleacă la muncă în străinătate, în vederea asigurării protecției fizice și juridice a copiilor care urmează să rămână în țară;
- au obligația de a primi notificări (declarații) după modelul din anexa 2 , de la cetățenii români care au copii minori în îngrijire și doresc obținerea unui contract de muncă în străinătate în care este nominalizată persoana în întreținerea și grija căreia vor rămâne copiii;
- SPAS/primăria de domiciliu are obligația emiterii unei dovezi după modelul din Anexa III a ordinului menționat, pentru cetățenii români care au copii minori în îngrijire, doresc să obțină un contract de muncă în străinătate și au notificat instituția.

Obligațiile părinților cetățeni români care au copii în îngrijire și care sunt sau intenționează să plece la muncă în străinătate:

- să colaboreze cu asistentul social sau cu persoana cu atribuții de asistență socială care instrumentează cazul copilului în vederea prevenirii separării copilului de familie;
- să notifice în funcție de domiciliu SPAS, persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul sectoarelor municipiului București, intenția de a pleca la muncă în străinătate, precum și să nominalizeze persoana în îngrijirea și întreținerea căreia vor rămâne copii;

- să se informeze la SPAS sau, după caz, persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul sectoarelor municipiului București cu privire la posibilitățile legale de care dispun în vederea asigurării protecției fizice și juridice a copiilor care urmează să rămână în țară;
- în situația solicitării de locuri de muncă în străinătate au obligația prezentării la agenții de ocupare a forței de muncă a unei dovezi emise de SPAS/primăria de domiciliu prin care se arată că au notificat instituția.

În toate acțiunile în ce privesc protecția copiilor lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate ar trebui să fie întreprinse în lumina articolului 6 din Legea 272/2004 care prevede principiile privind respectarea și garantarea drepturilor copilului coroborate cu articolele 152 și 159 din Codul Familiei.

17. Concluzii

- Factorii determinanți pentru plecarea la muncă în străinătate a părintele/ părinții, în orașele Iași și Chișinău sunt: lipsa resurselor financiare și a locuri de muncă prost plătite; criza familială; nevoia de a trăi mai bine și de a cunoaște viața din alte țări; dorința de a oferi copilului posibilitatea de a studia în țară la școli mai bune; a devenit o obișnuință plecarea la muncă în străinătate și datorită corupției.
- Factorii decizionali care determină părinții să plece la muncă în străinătate, identificați de copii chestionați, în orașele Iași și Chișinău sunt în ordinea importanței: lipsa banilor, lipsa unui loc de muncă și lipsa unei locuințe.
- Mama pleacă într-o proporție mai mare decât tații la muncă în străinătate.
- În Iași perioada de timp de când sunt părinții plecați la muncă în străinătate este cuprinsă între 1 și 3 ani.
- În Chișinău perioada de timp de când sunt părinții plecați la muncă în străinătate este de peste 5 ani.
- Atât în Iași cât și în Chișinău persoanele care au grijă de copiii cu părinții plecați sunt: celălalt părinte, bunicii, frați/ surori, rude mai îndepărtate, vecini, bone sau în unele cazuri sunt lăsați singuri.
- Cei mai mulți dintre părinții care iau decizia de a pleca la muncă în străinătate din Iași și Chișinău, nu au anunțat asistentul social din comunitate despre această hotărâre.
- În orașul Chișinău nu există servicii sociale guvernamentale și neguvernamentale exclusive pe această categorie de copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate.
- Copiii care au fost chestionați au mărturisit că nu au apelat atât ei cât și persoana care are grijă de ei, la serviciile de asistență socială. În puținele cazuri în care s-a apelat la aceste servicii motivele au fost următoarele: pentru prezentarea situației copilului; datorită conflictelor din familie; pentru întocmirea dosarului social; pentru înscrierea la școală a copilului sau câștigarea unui proces.
- În orașul Iași serviciile sociale pentru categoria copiilor cu părinții plecați la muncă în străinătate sunt: consilierea psihologică; activități after-school; monitorizarea lor de către

organele de poliție în timpul și după orele de școală; intervenții în caz de abuz fizic și emoțional; ajutorarea lor la teme.

- În orașul Chișinău există activități care îi includ și copiii cu părinții plecați la muncă în străinătate. O parte din aceste activități sunt: verificarea conduitei școlare; sprijin acordat copiilor dacă părinții nu se mai preocupă de ei; centre de zi cu diverse activități; sprijin juridic în caz de necesitate și verificarea condițiilor de trai;
- Sugestiile specialiștilor din Chișinău în legătură cu această categorie de copii sunt: să existe în fiecare școală un asistent social, un psiholog și un pedagog școlar; politici sociale și legislative axate pe problematica migrației; colaborarea interdisciplinară pentru a-i ajuta pe acești copiii; cartea verde pentru părinții care pleacă din țară;; asistență oferită copiilor care rămân acasă; consultarea practicienilor atunci când se propun legi și se stabilesc politici sociale.
- Specialiștii din orașul Iași au menționat următoarele sugestii: o bază de date cu părinții care migrează și își lasă copiii acasă; monitorizare atentă a acestor copii; ajutor de specialitate pentru părinții care se reîntorc în țară pentru reacomodare; un psiholog de familie; un post de psiholog în fiecare școală; activitățile organizațiilor neguvernamentale care s-au dovedit eficiente să fie preluate de instituții guvernamentale; constrângerea și sancționarea legală a părintelui care pleacă din țară și nu anunță asistentul social; existența unui metodologii de implementare a legii cu privire la protecția copilului.
- Părintele plecat comunică cu cei rămași acasă prin intermediul telefonului sau a internetului (messenger, webcam), dar uneori banii trimiși constituie modalitatea de a menține legătura.
- Copiii din orașele Iași și Chișinău, cu părinții plecați la muncă în străinătate au menționat faptul că cel mai mult le lipsește dragostea părintească, comunicarea și educația parentală.
- Lipsa dragostei părintești este resimțită mai mult cu cât vârsta copilului este mai mică. Segmentul de vârstă cel mai afectat de acesteasta este între 10 și 12 ani, și au ambii părinți plecați la muncă în străinătate.

- Deși copiii au fost informați despre intenția părinților de a pleca la muncă în străinătate și au fost de acord cu această decizie separarea copilului de părinte a fost resimțită profund de către aceștia.
- În orașul Chișinău specialiștii au declarat că tații care rămân acasă cu copiii nu-și asumă responsabilitatea creșterii și educării copiilor datorită mentalității că de aceste activități se ocupă mamele.
- Specialiștii din Iași menționează următoarele probleme cu care se confruntă părintele rămas cu copiii acasă după plecarea partenerului de cuplu: consumul de alcool în exces; agresivitate verbală și fizică asupra copiilor.
- Efectele pozitive observate de specialiștii din ambele orașe asupra copiilor, după plecarea părinților sunt: responsabilizarea lor; independența din punct de vedere a alegerii profilului de urmat la școală; tendința de a se descurca singuri cât mai repede și de a aprecia valoarea banului.
- Efectele pozitive semnalate de specialiștii din Iași și Chișinău asupra familiei și comunității după plecarea indivizilor la muncă în străinătate sunt: achiziția de aparatură electronică și electocasnică; reamenajarea spațiului de locuit; construirea de noi locuințe; achiziții de îmbrăcăminte/ încălțăminte.
- Efectele negative asupra copilului datorate plecării unuia/ ambilor părinți la muncă sunt din perspectiva specialiștilor din Chișinău: datorită lipsei de supraveghere părintească crește numărul copiilor care consumă alcool și tutun; supraîncărcarea de rol; tristețea; comit mici infracțiuni; copiii devin victime ale tâlhăriilor datorită banilor pe care îi au; vulnerabilitatea fetelor de a fi abuzate; scade randamentul școlar; copii doresc să plece din țara de origine pentru a urma modelul părinților de a lucra în altă țară.
- Specialiștii din Iași amintesc de următoarele efecte negative asupra copilului cu părinții plecați la muncă în străinătate: supraîncărcarea de rol în special la tinerele fete; vulnerabilitatea fetelor de a fi abuzate sexual de tatăl lor; copiii nu acceptă și nu respectă autoritatea persoanelor în grija cărora au rămas; resimt profund dorul de părintele plecat; scade stima de sine și încrederea în forțele proprii; înstrăinarea copiilor față de părinți; devin agresivi; fug de acasă; depresie și tristețe; scade interesul față de școală; comportamente predelinvente/ delincvente; probleme medicale.

- Specialiștii din Iași și Chișinău au punctat următoarele efecte pe termen lung asupra copilului: nu vor avea imaginea unui familie unită; ca adulți vor avea curențe afective; vor dezvolta tulburări comportamentale; abilitățile de viață independentă ineficiente vor crea riscul de a deveni adulți dependenți de serviciile sociale.
- Atât în Iași cât și în Chișinău frecvența cea mai mare a copiilor rămași acasă este de unic copil sau de 2 copii.
- Copiii fac parte din familii legal constituite în ambele orașe.

18. Bibliografie:

1. Cătălin Luca și Alexandru- Stelian Gulei (coord.) *Metodologie asistență socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate*, Editura Terra Nostra, Iași, 2007
2. *Efectele migrației: copiii rămași acasă*, Fundația SOROS, București, 2007
3. *Singur Acasă*, Asociația Alternative Sociale, Iași, 2007
4. *Analiza la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași singuri acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate*, UNICEF și Asociația Alternative Sociale, Buzău, 2008
5. *Migration and the Rights of Children in Moldova*, UNICEF, March, 2008
6. *Migration and Remittances and Their Impact on Children Left in Moldova*, finanțat de SU/SSC și coordonat de UNICEF Moldova, PNUD Moldova și Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, 2007
7. *Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației*, UNICEF, Chișinău, 2006

19. ANEXE

Anexă 1: Chestionar

CHESTIONAR

(formular pentru copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate)

Te rugăm să citești cu atenție fiecare întrebare și să ÎNCERCUIEȘTI răspunsurile ce corespund opiniilor tale. Ți mulțumim pentru colaborare și te asigurăm de confidențialitatea răspunsurilor.

Q1. Care dintre membrii familiei tale este plecat la muncă în străinătate?

mama	tata	ambii părinți	Frate / frați	soră / surori
1	2	3	4 / 4.1.	5 / 5.1.

Alte

rude.....

Q2. De cât timp sunt plecați la muncă în străinătate părinții tăi?

1 - 6 luni	6 luni – 1 an	1-3 ani	3-5 ani	Peste 5 ani
1	2	3	4	5

Q3.1. În opinia ta, care sunt motivele pentru care unul, sau ambii părinți, au plecat să muncească în străinătate?	Da	Nu	Q3.2. Cât de importante crezi că sunt aceste motive?					
			Foarte important	Important	Indiferent	Uneori important	Lipsit de importanță	NS / NR
1.lipsa unui loc de muncă	1	2	1	2	3	4	5	99
2.lipsa banilor	1	2	1	2	3	4	5	99
3.lipsa unei locuințe	1	2	1	2	3	4	5	99
4.conflictele din familie	1	2	1	2	3	4	5	99
5.lipsa celuilalt părinte	1	2	1	2	3	4	5	99
6.conflictele cu copiii	1	2	1	2	3	4	5	99
7.altă situație	1	2	1	2	3	4	5	99

Q4. Cine are grijă de tine după plecarea părintelui / părinților la muncă în străinătate?

Bunici	Alte rude	Frați / Surori	Vecini	Prieteni	Nimeni
1	2	3	4	5	6

Alte persoane

.....

Q5. Părinții tăi au anunțat asistentul social despre decizia lor de a pleca la muncă în străinătate?

DA	NU	Nu știu
1	2	99

Q6. Ai apelat vreodată la serviciile de asistență socială și de protecție a copilului?

DA	NU
1	2

Dacă da, pentru ce motiv.....

Q7. Persoana care are grijă de tine a apelat vreodată la serviciile de asistență socială și de protecție a copilului?

DA	NU
1	2

Dacă da, pentru ce motiv.....

Q8.1. După plecarea părintelui / părinților la muncă în străinătate ai avut:	Da	Nu	Q8.2. Cât de grave crezi că sunt aceste probleme?					
			Foarte grave	Grave	Gravitate medie	Gravitate mică	Lipsite de gravitate	NS / NR
probleme școlare	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme cu autoritățile	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme cu prietenii	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme în familie	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme cu vecinii	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme cu părintele rămas acasă	1	2	1	2	3	4	5	99
probleme medicale	1	2	1	2	3	4	5	99
alte probleme...	1	2	1	2	3	4	5	99

Q9. Cine te-a ajutat în rezolvarea acestor probleme?

Bunicii	Alte rude	Frații / Surorile	Vecinii	Prietenii	Profesorii	Nimeni	Părintele plecat
1	2	3	4	5	6	7	8

Alte persoane.....

Q10. Prin ce mijloace comunică cu părinții și cât de des?

	Săptămânal	lunar	Trimestrial (la 3 luni)	bianual (la 6 luni)	Anual	Nu știu/ Nu răspund
1.Telefon	1	2	3	4	5	99
2.Scrisoare	1	2	3	4	5	99
3.e-mail/webcam	1	2	3	4	5	99
4.Vizite	1	2	3	4	5	99
5.Pachete	1	2	3	4	5	99
6.Bani	1	2	3	4	5	99
7.Altă situați....	1	2	3	4	5	99

Q11. Cu ce vă ajută serviciile sociale:

1.sfaturi (consiliere psihologica)	1
2.ajutor materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte)	2
3.alocație	3
4.bani	4
5.alimente	5
6.altceva.....	6

Q12. Cu ce ai vrea să te ajute serviciile sociale?

1.sfaturi (consiliere psihologica)	1
2.ajutor materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte)	2
3.alocație	3
4.bani	4
5.alimente	5
6.altceva....	6

Q13. De ce anume ai nevoie de la familie ta?

dragoste	1
înțelegere	2
bani	3
lucruri materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte)	4

atenție	5
calculator	6
libertate	7
nimic	8

Q14. Ați vorbit înainte de plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate despre faptul că vor lipsi o perioadă de timp?

Da 2. Nu

La final, te rugăm să completezi câteva date generale, despre tine și familia ta:

Vârsta:..... ani

Sex : 1. Masculin 2. Feminin

Rangul nașterii (al câtelea născut ești)

Numărul de frați.....

Studii / Clasa

1. Familie legal constituită (părinții sunt căsătoriți) 2. Familie monoparentală (un singur părinte)

3. Concubinaj (părinții nu sunt căsătoriți)

Vârsta părinților: mai mică de 25 ani 25-45 ani 45-55 ani peste 55 ani

Naționalitatea: 1. română 2. moldovenească rus alta.....

Mulțumim pentru colaborare!

Anexă 2: Întrebări focus grup.

1. Din cazurile instrumentate de dvs. care este numărul persoanelor plecate la muncă în străinătate? Câți copii au părinții plecați la muncă în străinătate? Cine pleacă la muncă, mama sau tatăl? Care sunt motivele plecării și care credeți că e cel mai important?
2. Părintele care pleacă anunță asistentul social din comunitate? Cine se ocupă de copii rămași acasă după plecarea unui sau ambilor părinți la muncă în străinătate? În grija cui credeți că ar trebui să rămână un copil acasă după plecarea unui/ambilor părinți la muncă în străinătate pentru a nu fi afectat?
3. Câți copii, în ultimii 2 ani au avut instituită măsura de Plasament prin Comisia de Protecția Copilului sau Instanță?
4. Ce servicii există la dvs. în instituție pentru copii cu părinții plecați la muncă în străinătate? Care sunt activitățile pe care le desfășurați? Apelează copilul sau persoana în grija cui este la serviciile sociale? Care sunt motivele pentru care apelează?
5. Cum comunică părinții plecați la muncă în străinătate cu copii rămași acasă? Considerați ca sunt utile aceste mijloace? Cum vedeți dvs. că ar trebui să aibă loc comunicarea dintre ei astfel încât copilul să nu sufere?
6. Care sunt aspectele pozitive ale plecării părinților în străinătate asupra copilului, familiei, societății? Care sunt aspectele negative ale plecării părinților în străinătate asupra copilului, familiei, societății?
7. De ce este privat copilul după plecarea unui părinte sau a ambilor la muncă în străinătate (3 lucruri)? Problemele cu care se confruntă părintele/persoana care are grijă de copil?
8. Problemele cu care se confruntă copilul cu părinții plecați la muncă în străinătate în plan școlar? Problemele în plan social, juridic, psihologic, emoțional?
9. Ce servicii sociale credeți că ar trebui create pentru această categorie de copii cu părinții plecați la muncă în străinătate? Cine ar trebui să le finanțeze?
10. Care sunt efectele pe termen lung a plecării părinților la muncă în străinătate asupra copilului, familiei, societății?

Acest Studiu este publicat în cadrul proiectului
“Copiii singuri acasă: Soluții locale pentru probleme transfrontaliere”
derulat de Fundația Iosif, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene
prin Programul Phare CBC 2006 RO 2006/018-447.01.02.10

Informații de contact pentru contractant proiect:

Fundația Iosif

Str. Dacia 21, Iași

Tel. 0232-223053

Fax. 0232-223053

E-mail: fundatia_iosif@yahoo.co.uk

Website: www.fiosif.ro

Coordonator proiect: Ghica Sebastian

Surse oficiale de informare despre Uniunea Europeană

Comisia Europeană – <http://ec.europa.eu>

Reprezentanța Comisiei Europene în România – <http://www.infoeuropa.ro>

Comisia Europeană – Directoratul General pentru Politica Regională – http://ec.europa.eu/regional_policy

Consiliul Uniunii Europene – <http://www.consilium.europa.eu>

Parlamentul European – <http://www.europarl.europa.eu>

Comitetul Regiunilor – <http://cor.europa.eu>

Comisia Europeană – Directoratul General pentru Extindere – Programul PHARE

http://ec.europa.eu/enlargement/financial_assistance/phare/index_en.htm

Misiunea Permanentă a României pe lângă Uniunea Europeană – <http://ue.mae.ro>

Drepturile de autor asupra acestei publicații sunt rezervate Fundației Iosif
Publicația sau părți ale acesteia pot fi reproduse numai cu permisiunea Fundației Iosif.
Publicat la Iași, aprilie 2009
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene